

**PLAN POSLOVANJA
AZRRI – AGENCIJE ZA RURALNI RAZVOJ ISTRE D.O.O.
PAZIN
ZA 2013 GODINU
S FINACIJSKIM PLANOM**

Pazin, siječanj 2013. godine

SADRŽAJ	2
GOSPODARSKI PROGRAMI	5
INTEGRALNI PLAN BRENDIRANJA POLJOPRIVREDNO PREHRAMBENIH PROIZVODA ISTARSKOŽUPANIJE	6
TRAJNA ZAŠTITA ISTARSKIH AUTOHTONIH PASMINA GOSPODARSKIM ISKORIŠTAVANJEM U SUSTAVU RURALNOG RAZVITKA ISTRE	11
TRAJNA ZAŠTITA ISTARSKOG GOVEDA GOSPODARSKIM ISKORIŠTAVANJEM U SUSTAVU RURALNOG RAZVITKA ISTRE	11
Program poticanja povećanja veličine stada perspektivnih uzgajivača stvaranjem kooperantskih odnosa korištenjem grla goveda u vlasništvu AZRRI-a Provedba tova junadi istarskog goveda	12
Provedba Programa uzgoja istarskog goveda i izgradnja staje za nukleus stado istarskog goveda, te staje za provedbu zootehničkih testiranja istarskog goveda	13
Depo banke gena hrvatskih mediteranskih izvornih pasmina	13
Razvoj mesa i mesnih proizvoda od mesa istarskog goveda	14
Pokusna proizvodnja mliječnih proizvoda od mlijeka istarskog goveda	14
Reintrodukcija istarskog goveda u zakonom zaštićena područja županije	14
Zaštita mesa istarskog goveda oznakom izvornosti	15
TRAJNA ZAŠTITA ISTARSKOŽUPANIJE GOSPODARSKIM ISKORIŠTAVANJEM U SUSTAVU RURALNOG RAZVITKA ISTRE	16
TRAJNA ZAŠTITA ISTARSKOŽUPANIJE GOSPODARSKIM ISKORIŠTAVANJEM U SUSTAVU RURALNOG RAZVITKA ISTRE	18
TRAJNA ZAŠTITA ISTARSKOŽUPANIJE GOSPODARSKIM ISKORIŠTAVANJEM U SUSTAVU RURALNOG RAZVITKA ISTRE	19
IZGRADNJA PREKOGRANIČNE MREŽE INSTITUCIJA S CILJEM ZAŠTITE I VALORIZACIJE ISTARSKIH AUTOHTONIH PASMINA	21
PROGRAM POTICANJA TOVA TEŠKIH SVINJA U ISTARSKOŽUPANIJI	23
RAZVOJNE AKTIVNOSTI LABORATORIJA ZA RAZVOJ MESNIH PROIZVODA OD MESA IZVORNIH PASMINA I DIVLJAČI IZ ISTRE	24

TRŽIŠNA VALORIZACIJA I PROMOCIJA MESA I MESNIH PROIZVODA OD MESA IZVORNIH PASMINA I MESA ISTARSKJE DIVLJAČI	26
Aktivnosti usmjerene prema ugostiteljskim objektima, kuharima i udrugama kuhara koje sustavno, u suradnji s AZRRI-em, surađuju u projektima trajne zaštite izvornih pasmina i valorizacije mesa istarske divljači	27
Aktivnost usmjerene razvijanju tržišta proizvoda od mesa autohtonih pasmina i mesa istarske divljači u maloprodaji	28
Prezentiranje Istre preko mesa i mesnih proizvoda izvornih pasmina i mesa istarske divljači u suradnji sa Turističkom zajednicom Istarske županije	29
Ostalo	30
CENTAR ZA REGIONALNO RURALNI RAZVOJ I ZAŠTITU BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI ISTRE	32
PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ STOČARSTVA, PČELARSTVA I ZAŠTITU BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI ISTRE PAZIN	32
PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ VINOGRADARSTVA I VINARSTVA ISTRE POREČ	33
PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ MASLINARSTVA VODNJAN	33
PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ GLJIVARSTVA BUZET	34
PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ RIBARSTVA POREČ	34
PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ VOĆARSTVA KALDIR	35
PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ POVRTLARSTVA RAŠA	35
SURADNJA SA ZNANSTVENO ISTRAŽIVAČKIM INSTITUCIJAMA	35
AKTIVNOSTI ODJELA PRIMARNE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE I USLUGA U POLJOPRIVREDI	37
VALORIZACIJA ISTARSKOG SAMONIKLOG BILJA U TURISTIČKE SVRHE	38

MEĐUNARODNI I RAZVOJNI PROGRAMI	39
STRATEŠKI PROGRAM RURALNOG RAZVOJA ISTARSKJE ŽUPANIJE (2008.-2013.) i LEADER PROGRAM	40
IPARD	42
MEĐUNARODNI PROJEKTI- PROJEKTI U PROVEDBI	43
IPA JADRANSKA PREKOGRANIČNA SURADNJA- prvi poziv	43
KEY Q	43
ZOONE	45
IPA JADRANSKA PREKOGRANIČNA SURADNJA- drugi poziv	46
IPATECH	46
IPA SLOVENIJA-HRVATSKA	48
APRO	48
PROGRAM ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE COMENIUS REGIO PARTNERSTVO.....	49
BOŠKARIN S KRUMPIROM	49
MEĐUNARODNI PROJEKTI - KANDIDIRANI PROJEKTI	51
IPA Slovenija-Hrvatska – Treći poziv	51
GASTRO RURAL	51
PROGRAM MED	52
SINERGIA	52
AGROTURISTIČKA DJELATNOST	53
FINANCIJSKI PLAN 2013	54

GOSPODARSKI PROGRAMI

INTEGRALNI PLAN BENDIRANJA POLJOPRIVREDNO PREHRAMBENIH PROIZVODA ISTARSKE ŽUPANIJE

AZRRI je tijekom 2011. godine započeo s aktivnostima programa brendiranja koji bi objedinio poljoprivredno-prehrambene proizvode s istarskog područja u prepoznatljiv zajednički istarski brend, a sve kako bi se ostvarili najveći sinergijski efekti gdje se s manje, ali zajedničkog uloženog napora, ostvaruju veći rezultati za svakog sudionika.

U 2012. godini studiozno je proučeno stanje i na temelju studije je izrađen Integralni plan brendiranja poljoprivredno prehrambenih proizvoda Istarske županije čiji je glavni nositelj i koordinator AZRRI.

Integralni plan brendiranja podrazumijeva cjelokupan, integralan pristup programu koji će okupiti poduzetnike proizvođače, županijske institucije i agencije, lokalnu upravu i samoupravu. Naime, Integralni plan brendiranja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Istarske županije je sveobuhvatni plan kojim će se po prvi put objединiti proizvodi proizvedeni na istarskom području na način da će se razviti potpuno nov, zajednički, Integralni istarski brend (Integralni istarski brend) kojim će se:

- Povećati prepoznatljivost istarskog identiteta;
- Standardizirati proizvodnja autohtonih i tradicionalnih istarskih proizvoda;
- Omogućiti proizvođačima na području Istarske županije organiziran plasman njihovih proizvoda na tržište putem konzistentne marketinške strategije kojom će se proizvodi okupljeni pod Integralnim istarskim brendom uspješno diferencirati od konkurencije i biti spremni za promjene na domaćem tržištu ulaskom Hrvatske u EU.

Direktna potpora javnog sektora AZRRI-ju u realizaciji Integralnog istarskog brenda i marketinške strategije, posebno financijska, bit će od izuzetne važnosti za postizanje uspješnih rezultata integralnog istarskog brenda.

Cilj Integralnog plana brendiranja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Istarske županije je osmišljavanje i razvoj Integralnog istarskog brenda čiji će se poljoprivredno-prehrambeni proizvodi proizvoditi u Istri, biti iznad prosječne kvalitete i neće odstupati od zadanih standarda proizvodnje i snažnog istarskog identiteta.

Ovaj plan je namijenjen:

- Proizvođačima manjih količina tradicionalnih i autohtonih istarskih proizvoda koji nemaju dovoljno financijske moći ili znanja za osvajanje većih tržišnih udjela, a posvećeni su procesu proizvodnje koji poštuje tradicionalni način proizvodnje, beskompromisni kad je u pitanju kvaliteta njihovih proizvoda i imaju volje za unapređenje svoje proizvodnje;
- Potrošačima poljoprivredno-prehrambenih proizvoda koji konzumiraju tradicionalne i autohtone proizvode i jela pripremljena od ovih proizvoda, kao i svim potencijalnim potrošačima proizvoda integralnog istarskog brenda;

- Ugostiteljima i svim ostalim poduzetnicima s naglaskom na one koji su vezani uz turizam i poljoprivredu, a koji će direktno ili posredno imati korist od ponude novih proizvoda u ugostiteljskim objektima, ali i u maloprodaji;
- Tijelima Istarske županije kao i lokalnom stanovništvu Istre budući da se ovim planom standardizira proizvodnja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda čime se garantira kontinuirana kvaliteta, zapošljava nova radna snaga na istarskom području uvjetovana povećanjem proizvodnje zbog veće prodaje proizvoda i stvaraju uvjeti za ulaganja u ruralno gospodarstvo Istre te zadržava stanovništvo u ruralnim dijelovima Istre.

Integralni plan brendiranja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Istarske županije podijeljen je u 4 faze koje se međusobno nadovezuju i čine logičnu cjelinu, a to su redom:

1. Analiza proizvoda;
2. Analiza okoline;
3. Strategija marketinških aktivnosti;
4. Mjerni sustav učinkovitosti marketinške strategije.

U Analizi proizvoda navedene su preporuke za naziv, izgled (logotip) i karakteristike Integralnog istarskog brenda. Ova analiza rezultirala je odabirom prvih 5 proizvoda koji će biti nositelji Integralnog istarskog brenda :

1. Istarski pršut;
2. Istarsko ekstra djevičansko maslinovo ulje;
3. Istarska vina;
4. Meso i mesni proizvodi od izvornih pasmina;
5. Tjestenina i slastice.

Integralni plan brendiranja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Istarske županije će započeti s pet proizvoda kao prvim nositeljima brenda, ali ne i jedinim. Nakon implementacije plana bit će razvijena uspješna shema po kojoj će se moći uvoditi dodatni proizvodi u portfolio Integralnog istarskog brenda, kao i strategija njihovog stavljanja na tržište.

Glavne skupine potrošača proizvoda Integralnog istarskog brenda su ugostitelji, koji će kupovati proizvode Integralnog istarskog brenda uglavnom u poslovne svrhe, te krajnji potrošači - konzumenti.

Glavni kanali prodaje kojima bi upravljao i koordinirao AZRRI su sljedeći:

- Specijalizirana trgovina proizvodima Integralnog istarskog brenda,
- Štand na kojem će se izlagati i prodavati proizvodi Integralnog istarskog brenda prilikom sudjelovanja na raznim manifestacijama i
- Specijalizirano degustacijsko vozilo.

Trgovine prema izboru proizvođača proizvoda Integralnog istarskog brenda, prodaja putem Interneta, prodaja na kućnom pragu za proizvođače proizvoda Integralnog istarskog brenda i prodaja na veliko pravnim osobama, podrazumijevaju se kao sporedni kanali prodaje proizvoda Integralnog istarskog brenda.

Marketinška strategija s planom aktivnosti koje je potrebno učiniti da bi se proizvodi Integralnog istarskog brenda počeli proizvoditi, a onda i konzumirati, dati će pozitivne rezultate i prije nego što proizvodnja započne. Već sama sistematizacija kvalitete i načina proizvodnje potencijalnim proizvođačima proizvoda Integralnog istarskog brenda na inicijalnom sastanku o proizvodnji za Integralni istarski brend pružit će ovim proizvođačima informacije o mogućnostima boljeg plasiranja proizvoda na tržištu. Proizvođači tjestenina, kao i proizvođači slastica, vjerojatno će se formirati u udruženja, a njihovi proizvodi će se standardizirati. Zadani promotivni ciljevi marketinške strategije Integralnog istarskog brenda spriječit će eventualno udaljavanje od postavljenih ciljeva Integralnog istarskog brenda, a mjerenjem njihove učinkovitosti moći će se odrediti učinkovitost same marketinške strategije.

Mjerni sustav učinkovitosti marketinške strategije, posljednja faza Integralnog plana brendiranja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Istarske županije, postavlja temelje potrebne za nabavu softvera baze podataka s kojom bi AZRRI mogao najefikasnije evaluirati implementirane aktivnosti te kvantificirati eventualna odstupanja od postavljenih ciljeva u marketinškoj strategiji. U slučaju nemogućnosti nabave softvera, kreirat će se jednostavniji sistem evaluacije i nadzora aktivnosti marketinške strategije proizvoda Integralnog istarskog brenda kojim će se kvantificirati uspješnost primjenjene marketinške strategije.

Potrebno je uzeti u obzir da strategija pozicioniranja proizvoda Integralnog istarskog brenda na tržište, kao dio Integralnog plana brendiranja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Istarske županije, predstavlja prijedlog idealnog planiranja aktivnosti koje nisu ograničene financijskim resursima. Stoga služe kao putokaz kojim aktivnostima treba težiti da bi se ostvarili ciljevi Integralnog plana brendiranja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Aktivnosti strategije pozicioniranja Integralnog plana brendiranja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Istarske županije su sljedeće:

- Osmišljavanje i zaštita oznake Integralnog istarskog brenda kao žiga te kasnija kontrola nositelja prava na korištenje oznake što će uključivati kontrolu proizvodnog procesa i plasiranje na tržište poljoprivredno-prehrambenih proizvoda integralnog istarskog brenda,
- Poticanje potencijalnih proizvođača za uključivanje u proizvodnju proizvoda integralnog istarskog brenda, formiranje dodatnih udruženja proizvođača, standardizacija tjestenina i slastica kao proizvode integralnog istarskog brenda,
- Upravljanje kanalima prodaje: unajmljivanje i uređivanje prostora za specijaliziranu trgovinu, zapošljavanje prodajnog osoblje te upravljanje njenim poslovanjem, ugovor o ulistavanju proizvoda Integralnog istarskog brenda u specijaliziranu trgovinu s proizvođačima, eventualna otvaranja dodatnih specijaliziranih trgovina, nabava degustacijskog vozila i vođenje prodaje putem vozila, osmišljavanje, pokretanje i održavanje web site, odabir prikladnih sajмова/manifestacija te osmišljavanje štanda za Integralni istarski brend, izrada pravilnika o izlaganju proizvoda Integralnog istarskog brenda na štandu;
- Organizacija radionica za kuhare, degustacija i edukacije ugostitelja;
- Održavanje dobrih odnosa i lojalnosti s proizvođačima i kupcima;
- Implementacija softvera koji će registrirati podatke vezane uz kupovinu, ali i isporuke od proizvođača;
- Organizirati i provesti istraživanje tržišta u skladu s marketinškom strategijom;

- Osmišljavanje izgleda promotivnih materijala i medijskom kampanjom, upravljanje odnosima s javnošću.

Financijski resursi bit će od kritične važnosti za realizaciju svih planiranih aktivnosti Integralnog plana brendiranja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Istarske županije. Uzimajući u obzir složene financijske okolnosti u kojem se nalazimo, ali i dodatne resurse koji bi mogli pomoći AZRRI-ju u realizaciji aktivnosti na pokretanju Integralnog istarskog brenda, tijekom 2013. godine planira se sljedeće:

1. Odabir i izrada vizualnog identiteta Integralni istarski brend;
2. Izrada Pravilnika o izdavanju i korištenju oznake Integralni istarski brend;
3. Uspostava suradnje s udrugama i udruženjima proizvođača Integralni istarski brend; izrada Pravilnika za proizvodnju i plasiranje na tržište poljoprivredno prehrambenih proizvoda Integralni istarski brend što uključuje i definiranje standarde proizvodnje svakog pojedinog proizvoda Integralni istarski brend;
4. Uspostavljanje kanala prodaje proizvoda Integralni istarski brend
Najam, opremanje, otvaranje i upravljanje prvom specijaliziranom trgovinom u kojoj će se prodavati isključivo proizvodi Integralni istarski brend.
5. Marketinško – komunikacijske aktivnosti za proizvođače proizvoda Integralni istarski brend (edukacija, motivacija, stvaranje osjećaja zajedništva i odgovornosti),
6. Marketinško komunikacijske aktivnosti za krajnje potrošače proizvoda Integralni istarski brend (oglašavanje, degustacija, edukacija, sudjelovanje na sajmovima)
7. Marketinško komunikacijske aktivnosti za ugostitelje – potrošače proizvoda Integralni istarski brend (oglašavanje, edukacija, poticanje zajedništva);
8. Razrada sustava upravljanja troškovima plasiranja proizvoda Integralni istarski brend;
9. Istraživanje tržišta.

Svaka od gore navedenih aktivnosti je zahtjevna, ali s posebnom pažnjom će se izrađivati Pravilnik za proizvodnju i plasiranje na tržište poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Integralnog istarskog brenda, nadzirati primjena Pravilnika o izdavanju i korištenju oznake proizvoda Integralnog istarskog brenda te najviše energije uložiti u pokretanje poslovanja prve specijalizirane trgovine zajedno s primjenom Ugovora o ulistavanju proizvoda Integralnog istarskog brenda u specijaliziranu trgovinu s proizvođačima.

Svrha specijalizirane trgovine nije u ostvarivanju dobiti za AZRRI. Prodajne marže će biti tek toliko velike da pokriju najam i održavanje prostora te vođenje poslovanja (plaće zaposlenih, računovodstveno-financijski poslovi, briga o opremi i slično). Osnovna svrha specijalizirane trgovine jest plasiranje proizvoda Integralnog istarskog brenda po privlačnim cijenama, stvaranje kruga potrošača, promocija proizvođača Integralnog istarskog brenda i omogućavanje svim ovim proizvođačima jednaki tretman bez obzira na veličinu proizvodnje.

Lokacija prve specijalizirane trgovine od presudne je važnosti za čitav Integralni plan brendiranja istarskih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. U slučaju da su prodajni rezultati slabi, među proizvođačima će nastati nepovjerenje u uspjeh projekta. Općenito, dobra lokacija trgovine može prevladati manje greške koje se odnose na prodajno osoblje, pa čak i na asortiman. Međutim, ni najbolje organizirana trgovina ako nema dobru lokaciju ne može ostvariti dobre prodajne rezultate. Ukoliko prva specijalizirana trgovina postigne veliki uspjeh te se broj specijaliziranih trgovina poveća, većina proizvođača proizvoda Integralnog istarskog brenda najvjerojatnije će htjeti plasirati svoje proizvode isključivo kroz ovaj kanal

prodaje i to zbog uvjeta suradnje koje je moguće ostvariti samo putem organizacije kao što je AZRRI.

Proizvodi integralnog istarskog brenda se plasiraju na tržište po prvi put kao zajednički brend i stoga nema usporednih podataka kojim bi se mogla predvidjeti reakcija proizvođača na postavljene kriterije za proizvodnju i potražnja za ovim proizvodima. Istraživanje tržišta povodom prepoznatljivosti i prihvaćenosti proizvoda ovog brenda bit će prvi sistematični i metodološki prikupljeni podaci.

Važno je da svi sudionici u implementaciji Integralnog plana brendiranja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Istarske županije ne prihvate uspjeh Integralnog istarskog brenda kao nešto što se podrazumijeva. Potrebno je konstantno raditi na stvaranju i zadržavanju kredibiliteta Integralnog istarskog brenda, razvijanja osjećaja lojalnosti proizvođača, krajnjih potrošača i ugostitelja te stvarati uvjete za uvođenje novih istarskih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda pod kapom Integralnog istarskog brenda.

TRAJNA ZAŠTITA ISTARSKIH AUTOHTONIH PASMINA GOSPODARSKIM ISKORIŠTAVANJEM U SUSTAVU RURALNOG RAZVITKA ISTRE

2.1. TRAJNA ZAŠTITA ISTARSKOG GOVEDA GOSPODARSKIM ISKORIŠTAVANJEM U SUSTAVU RURALNOG RAZVITKA ISTRE

Planira se tijekom 2013. godine postići slijedeće rezultate u programu trajne zaštite istarskog goveda gospodarskim iskorištavanjem u sustavu ruralnog razvitka Istre:

- Daljnje unaprjeđenje programa poticanja povećanja veličine stada perspektivnih uzgajivača stvaranjem kooperantskih odnosa korištenjem grla goveda u vlasništvu AZRRI-a;
- Unaprjeđenje sustava tova kod uzgajivača i potpornog sustava tova AZRRI-a odgovarajućim sustavom međusobnih ugovora i kreditnim financiranjem razdoblja tova;
- Potpuna standardizacija na tržištu postojeća četiri mesna proizvoda s mesom istarskog goveda (tri trajne kobasice i jedan proizvod u kategoriji hladnih predjela), razvoj i standardizacija novih 4-5 mesnih proizvoda s mesom istarskog goveda (sušeni komadi mesa, trajna kobasica u maslinovom ulju, dva proizvoda u kategoriji steriliziranih proizvoda i proizvodi kategorije mljevenog oblikovanog mesa i kobasica za pečenje);
- Pregovori s Ministarstvom poljoprivrede i Hrvatskom poljoprivrednom agencijom radi organiziranja depoa banke gena za mediteranske izvorne pasmine na Gortanovom brijegu;
- Dovršetak izgradnje i stavljanja u funkciju staje za nukleus stado istarskog goveda i staje za provedbu zootehničkog testiranja junadi istarskog goveda;
- Ishodovanje oznake izvornosti mesa istarskog goveda;
- Nastavak suradnje na reintrodukciji istarskog goveda u zaštićena područja u županiji;

Slika 1. Istarsko govedo

Program poticanja povećanja veličine stada perspektivnih uzgajivača stvaranjem kooperantskih odnosa korištenjem grla goveda u vlasništvu AZRRI-a

Kod dosadašnjih šest uzgajivača koji su s AZRRI-em organizirali kooperantske odnose, te kod novih uzgajivača planira se tijekom 2013. godine povećati stada s 20-30 rasplodnih grla u vlasništvu AZRRI-a. Osim navedenog planira se povrat 10-tak gravidnih junica koji se vraćaju u sustav poticanja sukladno potpisanim ugovorima o uzgoju istarskog goveda s uzgajivačima.

Slika 2. Stado istarskog goveda u Podgaćama (Lanišće)

Provedba tova junadi istarskog goveda

U svrhu osiguranja gospodarske održivosti programa trajne zaštite istarskog goveda i trajne i neprekinute prisutnosti mesa i mesnih proizvoda istarskog goveda na tržištu tijekom 2013. godine će se provesti sustavno utvrđivanje interesa za provedbu organiziranog tova junadi istarskog goveda kod obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Sa zainteresiranim gospodarstvima će se potpisati ugovor, te će započeti provedba sustava tova koji će tovljačima osigurati siguran otkup po dogovorenim cijenama, omogućavati intervenciju osiguravanjem krmiva u slučajevima nedostatka zbog elementarne nepogode i klimatskih uvjeta.

Temeljni problem ekonomske održivosti tova kod obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava je spor obrtaj sredstava. S obzirom da se utovljena junad gospodarski iskoristi u dobi od 22-24 mjeseca starosti, dugo je razdoblje ulaganja. Stoga se u 2013. godini planira uspostava sustava kreditnog financiranja tova junadi istarskog goveda za razdoblje od stavljanja u tov do realiziranja proizvoda tova.

Uz planirani razvoj tova u Obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima AZRRI će zadržati potporni sustav tova u sustavu AZRRI-a, te će se time osigurati mogućnost intervencije u mjesecima povećane potražnje za mesom i mesnim proizvodima od mesa istarskog goveda.

Slika 3. Tov junadi istarskog goveda Motovun

Provedba Programa uzgoja istarskog goveda i izgradnja staje za nukleus stado istarskog goveda, te staje za provedbu zootehničkih testiranja istarskog goveda

Tijekom dužeg razdoblja nadležne ustanove i udruge nisu od bikova istarskog goveda proizvele duboko smrznuto sjeme, što je uzrokovalo da se u umjetnom osjemenjivanju krava i junica istarskog goveda koristilo sjeme samo dva bika. U svrhu sprječavanja pojava deformacija uzrokovanih uzgojem u srodstvu AZRRI je tijekom 2012. stavio u promet određenu količinu sjemena bikova istarskog goveda od 4 linije istarskog goveda koje je za potrebe deponiranja AZRRI proizveo tijekom 2008. godine u Centru za reprodukciju u stočarstvu Hrvatske u Križevcima. Tijekom 2013. godine nastavit će se s ovakvim intervencijama i stavljanjem u promet. Također, u svrhu implementacije programa uzgoja istarskog goveda u Republici Sloveniji manja količina sjemena službeno će se izvesti u Republiku Sloveniju.

U sklopu međunarodnih projekata APRO i ZOONE dovršit će se izgradnja staje za nukleus stado istarskog goveda i staje za zootehnička testiranja istarskog goveda na Gortanovom Brijegu u Pazinu. Na takav će se način steći uvjeti za formiranje nukleusa stada istarskog goveda, kao i za provedbu prvih performance testiranja junadi istarskog goveda.

Depo banke gena hrvatskih mediteranskih izvornih pasmina

Ministarstvu poljoprivrede i Hrvatskoj poljoprivrednoj agenciji predloženo je sudjelovanje Istarske županije i Centra za regionalno ruralni razvoj Istre u stvaranju rezervnog depoa banke gena hrvatskih mediteranskih izvornih pasmina. Sudjelovanje predstavlja interes Istarske županije da se zajedno s provoditeljem aktivnosti na nacionalnoj razini osigura prostor i uvjeti za sigurnu pohranu genetskog potencijala izvornih pasmina, ali i drugih

pasmina prisutnih na području Hrvatske kroz zajedničku aplikaciju na međunarodne projekte. Na ovaj način osiguravamo trajnu zaštitu autohtonih pasmina ne samo „in situ“ (žive životinje u prostoru), već i „ex situ“ na način da se u svakom trenutku kad se ukaže potreba može s ovim genetskim materijalom intervenirati u populaciji u svrhu preveniranja određenih deformacija u populaciji, ili u svrhu poboljšanja određenih osobina unutar populacije.

S obzirom da se banka gena deponira uvijek barem na dva različita mjesta, depo banke gena u Pazinu bilo bi rezervno mjesto središnje nacionalne banke gena.

Razvoj mesa i mesnih proizvoda od mesa istarskog goveda

Aktivnosti su opisane u poglavlju Razvojne aktivnosti laboratorija za razvoj mesnih proizvoda od mesa izvornih pasmina Istre i divljači iz Istre.

Pokusna proizvodnja mliječnih proizvoda od mlijeka istarskog goveda

Ovisno o financijskim mogućnostima nabavit će se oprema, dogovoriti s obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvom mušnju određenih količina mlijeka krava istarskog goveda. Dobiveno mlijeko će se laboratorijski analizirati, a ugovorna mljekara će po uputama stručnih službi AZRRI proizvesti pokusne serije sireva od mlijeka istarskog goveda. Kroz ovakav oblik pokusne proizvodnje dobit će se podaci koji će omogućiti utvrđivanje mogućnosti održivosti ovakvog oblika proizvodnje mliječnih proizvoda.

Reintrodukcija istarskog goveda u zakonom zaštićena područja županije

Nakon što je jedno grlo u vlasništvu AZRRI-a smješteno 2009. godine na područje Nacionalnog parka Brijuni, prošle su godine četiri grla istarskog goveda u organizaciji Javne ustanove Kamenjak reintroducirane u područje parka prirode Rt Kamenjak.

Reintrodukcija izvornih pasmina u zakonom zaštićena područja županije omogućit će lakše održavanje područja zakonom zaštićenih područja, s obzirom da se radi o područjima koja su, u obliku u kojem su zaštićeni, nastali upravo djelovanjem autohtonih pasmina. Temeljni su problemi koji nastaju prilikom pokušaja reintrodukcije u zaštićena područja:

- Nepostojanje sustavne analize koji bi utvrdila koliki broj i s kolikim opterećenjem treba ući sa stadima autohtonih pasmina da se postigne maksimalni učinak zaštite biološke raznolikosti, a spriječi preopterećenost prostora;
- Nepostojanje logistike javnih ustanova koja bi se bavila ovom djelatnošću i/ili nedostatak ljudi koji žive u zaštićenom prostoru koji bi se bavili ovom djelatnošću.

Tijekom 2013. AZRRI planira provesti slijedeće aktivnosti:

- Utvrđivanje uvjeta i mogućnosti za stvaranje organiziranog stada istarskog goveda u Nacionalni Park Brijuni, Park Prirode Kamenjak, kao i stručna i organizacijska potpora programu reintrodukcije izvornih pasmina u Parka Prirode Učka.
- Strateško povezivanje s Državnim zavodom za zaštitu prirode RH u svrhu provedbe reintrodukcije i razvoj projektne ideje u svrhu prijave programa na fondove Europske Unije.

Zaštita mesa istarskog goveda oznakom izvornosti

Do kraja 2012. izrađena je Specifikacija, te će se u prvim mjesecima 2013. godine pokrenuti postupak zaštite izvornosti pri Ministarstvu poljoprivrede Republike Hrvatske. Zaštitom izvornosti mesa istarskog goveda omogućit će se stvaranje sustava kontrole sukladno propisima Europske Unije koji se odnose na zaštitu zemljopisnih oznaka i oznaka izvornosti poljoprivredno prehrambenih proizvoda (*Uredba Vijeća (EZ) br. 510/2006 od 20. ožujka 2006. o zaštiti zemljopisnih oznaka i oznaka izvornosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (SL L 93, 31. ožujka 2006. godine)*).

Na ovakav način potrošaču se osigurava da proizvod – hranu koju plaća bude ono što je naručio, naročito što je za to spreman platiti nešto više, dok s druge strane primarnom proizvođači i prerađivaču osigurava da se prijevarne radnje koje ruše ekonomiku proizvodnje svedu na prihvatljivi minimum.

Osim navedenog, proizvod zaštićen oznakom izvornosti postaje lakše prepoznatljiv prilikom promocije u javnosti, što pozitivno djeluje i na plasman takvih proizvoda, ali i na prepoznatljivost zemljopisnog područja čije se ime povezuje s proizvodom. U našem slučaju ova zaštita povećava prepoznatljivost regije Istre.

2.2. TRAJNA ZAŠTITA ISTARSKE KOZE GOSPODARSKIM ISKORIŠTAVANJEM U SUSTAVU RURALNOG RAZVITKA ISTRE

Kao dio projekta APRO kojeg AZRRI i Istarska županija provode u suradnji sa slovenskim partnerima (IPA Slovenija – Hrvatska 2007-2013) provedeno je istraživanje koje je potvrdilo da je istarska koza izvorna pasmina nastala na istarskom poluotoku. Do današnjih dana, usprkos izrazito zatiračkom odnosu triju država (Austro Ugarske, Kraljevine Italije i Jugoslavije) koji su kozarstvo suzbijali zbog, u tadašnjim uvjetima, ugrožavanja opstanka šuma, manji broj istarskih koza u tipu je sačuvan zahvaljujući ljubavi i entuzijazmu pojedinaca. Studija genetske strukture koze tradicijskog tipa u Istri pokazuje da je populacija u genetskom smislu jedinstvena i uniformna cjelina. Stoga je vrijedna očuvanja kao jedinstveno genetsko i kulturološko nasljeđe. Utvrđeno predstavlja osnovu za pokretanje postupka priznavanja pasmine, utemeljenja zasebnih matičnih knjiga, izradu uzgojnog programa, te programa očuvanja i afirmacije istarske koze.

Dok su zbog situacije kad je zbog velike agrarne naseljenosti i velike opasnosti za potpuni gubitak šuma i eroziju zemljišta u 19. stoljeću i prvoj polovici 20. stoljeća, premda pretjerane, mjere suzbijanja uzgoja koza mogle imati racionalno i stručno opravdanje, u današnje vrijeme kad se suočavamo sa zaraštanjem velikih površina pašnjaka, travnjaka, ali i oranica u šikaru nepoticanje kvalitetnog uzgoja i držanja koza nije razumna opcija. Upravo ekstenzivan uzgoj koza u manjim uzgojima može nam pomoći da održimo krajobraz, a da istovremeno našu prehranu obogatimo novim/starim zdravim namirnicama. Čak i u doba kad su na snazi bile najstrože mjere suzbijanja držanja koza, zdravstveni razlozi i rehabilitacija kroničnih bolesnika omogućavali su da se od nadležne vlasti dobije dozvola za držanje jedne ili dvije koze.

Budući da je populacija istarske koze kritično ugrožena, u cilju očuvanja pasmine potrebno je u uzgoju sačuvati sva uzgojno valjana grla. Stoga je nužno iznaći model očuvanja svih grla istarske koze u uzgoju. Upravo zbog kritičnog statusa nužno je da kontrolu nad stvaranjem nukleus stada ima javna institucija koja će program voditi u kontinuitetu kroz niz godina, a naknadno se, razvojem programa gospodarskog iskorištavanja steći uvjeti za kvalitetna stada istarske koze u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

Pretpostavlja se da je uzgojno područje istarske koze rasprostranjeno na više država (Slovenija, Italija) istarsku kozu možemo smatrati prekograničnom pasminom (*engl. transboundary breed*), te u suradnji s odgovarajućim partnerima iz predmetnih država zatražiti potpore u održanju ove za nas značajne pasmine.

Slika 4. Jarac pasmine istarska koza

Ove godine planiraju se slijedeće aktivnosti na zaštiti istarske koze:

- prezentacije rezultata studije javnosti, lokalnoj i regionalnoj samoupravi,
- pokretanje i dovršetak postupka priznavanja nove pasmine pri Ministarstvu poljoprivrede (istarska koza zadovoljava sve uvjete za priznanje statusa pasmine: proizvodne i morfološke osobine pasmine nisu se značajnije mijenjale kroz veliki broj generacija, imaju vidljive osobine koje ih razlikuju od drugih pasmina unutar vrste, populacija je geografski određene i ograničena, vrlo je dobro prilagođena uvjetima uzgoja na geografskom području Istre, postoji značajna genetska udaljenost do srodnih pasmina)
- revidiranje Programa uzgoja istarske koze i povezivanje uzgajivača u svrhu stvaranja uzgojne organizacije;
- stvaranje uvjeta za izgradnju i opremanje staje za nukleus stado, uvjeta za otkup i razmjenu grla;
- razvoj programa gospodarskog iskorištavanja istarske koze i valorizacije njezinih proizvoda program proizvodnje kozjeg mesa, program proizvodnje kozjeg mlijeka;
- promocija istarske koze i njenih proizvoda;
- promocija i valorizacija proizvoda kozarstva i ekološkog uzgoja koza i utvrđivanje uvjeta za opstanak i razvoj svih oblika kozarstva, a posebno tradicijskog uzgoja koza u Istri.

2.3. TRAJNA ZAŠTITA ISTARSKE OVCE GOSPODARSKIM ISKORIŠTAVANJEM U SUSTAVU RURALNOG RAZVITKA ISTRE

U 2012. godini AZRRI je pružio stručnu i logističku pomoć izradi Programa uzgoja istarske ovce, koju na zahtjev i financiranje Istarske županije izrađuje Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Također, pružena je stručna i logistička pomoć autorima knjige – monografije „Istarska ovca – hrvatska izvorna pasmina“ autora B. Mioč, Z. Prpić, Z. Barač, I. Vnučec koja je predstavljena na sajmu sira u Svetvinčentu u lipnju 2012.

U ovog godini nastavit će se s pružanjem stručne i logističke pomoći u prihvaćanju i provedbi Programa uzgoja istarske ovce i osposobljavanja udruge uzgajivača da postane uzgojna organizacija.

Stvaranje infrastrukturnih uvjeta za smještaj nukleus stada istarske ovce cilj je na kojem će se sustavno raditi u suradnji s lokalnom samoupravom i izradom projektne ideje, u skladu kako je to ostvareno s istarskim govedom.

Zainteresirani uzgajivači istarske ovce koji su ujedno i registrirani proizvođači sireva dobivenog od mlijeka istarske ovce bit će upoznati s programom integralnog brendiranja poljoprivredno prehrambenih proizvoda Istre, te će se definirati uvjeti koji su potrebni da mliječni proizvodi od mlijeka istarske ovce, kao skupina, steknu uvjete za integralno brendiranje u sustavu integralnog brendiranja istarskih poljoprivredno prehrambenih proizvoda.

U svrhu potpore održivosti uzgoja i proizvodnje istarske ovce u laboratoriju za razvoj mesnih proizvoda od mesa izvornih pasmina i divljači iz Istre razvit će se tijekom 2013. i standardizirati dva mesna proizvoda od mesa ovčetine u obliku sušenog komada mesa i jednog steriliziranog mesnog proizvoda od mesa istarske ovce.

Slika – Istarska ovca

2.4. TRAJNA ZAŠTITA ISTARSKOG MAGARCA GOSPODARSKIM ISKORIŠTAVANJEM U SUSTAVU RURALNOG RAZVITKA ISTRE

Istarski magarac autohtona je pasmina iz Istre koja je uz istarsko govedo bila radna pasmina odnosno služila je za prijevoz roba i lakših tereta. Specifičnost geoklimatskih prilika u Istri i utjecaj čovjeka kroz selekciju izgradile su ovu pasminu u vrlo veliku i čvrstu životinju naspram drugih magaraca.

Napuštanjem klasične poljoprivrede i modernizacijom prijevoza, kao i kod ostalih autohtonih pasmina, smanjuje se potreba za ovim životinjama te dolazi do drastičnog pada broja populacije.

Sustavni programi trajne zaštite istarskog magarca nisu do sada provedeni. Dosadašnje aktivnosti vezani su uz udruge građana i popise životinja koje je provodio Hrvatski stočarski centar, odnosno Hrvatski centar za konjogojstvo. Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu je po javnom natječaju Upravnog odjela za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodoprivredu Istarske županije potpisao ugovor o izradi Programa uzgoja istarskog magarca koji je prihvaćen 2011. godine.

U 2013. godini planiraju se slijedeće aktivnosti na pokretanju programa trajne zaštite istarskog magarca u suradnji s udrugom građana i gospodarskim subjektima zainteresiranim za trajnu zaštitu kroz gospodarski projekt:

- pokretanje aktivnosti provedbe Programa uzgoja i zaštite istarskog magarca kroz
- multidisciplinarni pristup i suradnju s Agronomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu i stručnu i logističku potporu udruzi uzgajivača;
- potpisivanje ugovora o dugoročnoj suradnji na provedi projekta zaštite istarskog magarca sa zainteresiranim uzgajivačima istarskog magarca pri čemu se uzgajivačima garantira siguran otkup puladi i magaraca, mogućnost potpore kroz intervenciju krmivima, kreditiranje proizvodnje, a omogućiti sigurnu opskrbu tržišta mesom iz programa;
- standardiziranje kakvoće mesa istarskog magarca i gastronomskih rezova mesa istarskog magarca;
- stvaranje DNA baze podataka kao osnova kontrole podrijetla mesa, stabiliziranje sljedivosti;
- pozicioniranje mesa magarca u ugostiteljskim objektima, edukacija ugostitelja, usklađivanje s potrebama kuhara i definiranje receptura pripreme mesa magaraca;
- označavanje ugostiteljskih objekata koji u svojoj ponudi nude meso magaraca prepoznatljivim oznakama kvalitete, kao garancijom potrošaču o podrijetlu proizvoda;
- razvoj barem jednog trajnog mesnog proizvoda od mesa istarskog magarca do stupnja proizvodne specifikacije, ispitivanje tržišta i njegovo pozicioniranje na tržištu;
- suradnja i stručna potpora udruzi uzgajivača koristeći iskustvo AZRRI-a u provedbi trajne zaštite istarskog goveda;
- uspostava sustava sljedivosti kao preduvjet dobivanja neke od oznaka kvalitete odobrenih od EU, a sve u suradnji sa uzgajivačima odnosno udrugom građana te svim subjektima u lancu.

Slika. Istarski magarac

2.5 IZGRADNJA PREKOGRANIČNE MREŽE INSTITUCIJA S CILJEM ZAŠTITE I VALORIZACIJE ISTARSKIH AUTOHTONIH PASMINA

Projekt APRO (Prekogranična inicijativa za zaštitu i revitalizaciju biološke raznolikosti pašnjaka korištenjem autohtonih pasmina) koje hrvatski i slovenski partneri provode u sklopu Operativnog programa IPA Slovenija – Hrvatska 2007-2013 je nakon procjene stanja na teritoriju utvrdio potrebu stvaranja prekogranične mreže institucija s ciljem zaštite i valorizacije istarskih autohtonih pasmina.

Stanje populacija autohtonih pasmina izravno je ugroženo naglim smanjenjem izravnih potpora izvornim pasminama u Hrvatskoj, odnosno malih potpora u Sloveniji.

Trenutno stanje ugroženosti i visoke ugroženosti populacija izvornih pasmina i u Hrvatskoj i u Sloveniji, još uvijek nerazvijena dugoročna gospodarska održivost uzgoja izvornih pasmina, te opasan stupanj uzgoja u srodstvu može se prevladati samo ukoliko populacijama autohtonih pasmina s obje strane granice pristupamo kao jedinstvenoj populaciji i sa zajedničkim ciljem njihove zaštite.

Bez održanja i povratka autohtonih pasmina na pašnjake hrvatske i slovenske Istre i Krasa održavanje prostora izvan površina koje se koriste za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju postat će skupo, zahtijevat će redovito korištenje mehanizacije, a često se određeni prostor koje čine pašnjaci slabije kvalitete neće moći ni održati u sadašnjem stanju, već će podleći sukcesiji u šikaru i time biti izrazito podložan djelovanju požara.

Stoga je potrebna suradnja institucija u Hrvatskoj i u Sloveniji s ciljem zaštite istarskih autohtonih pasmina posebno kroz:

- Potpore (državne, regionalne i lokalne) uzgajivačima da nastave uzgajati stada autohtonih pasmina;
- Valorizacije sustavnog pozitivnog utjecaja uzgoja autohtonih pasmina na paši na biološku raznolikost pašnjaka, na sprječavanje sukcesije pašnjaka u neprohodnu šikaru, te na izrazito pozitivan utjecaj ispaše autohtonih pasmina na siromašnim pašnjacima kroz drastično smanjenje opasnosti i šteta od požara;
- Valorizaciju zaštite genetskog bogatstva u stočarstvu *in situ* (u prostoru, u našoj okolini i na pašnjacima), kao i *ex situ* (sigurna i javna banka gena na državnom nivou i rezervne baze na regionalnom nivou);
- Stvaranje uvjeta gospodarske održivosti uzgoja autohtonih pasmina kroz izgradnju infrastrukture (staje za nukleus stado, staje za zootehnička ispitivanja, javni objekti klaonice i prerade mesa), razvoj visoko kvalitetnih poljoprivredno prehrambenih proizvoda autohtonih pasmina, tržišna valorizacija i promocija razvijenih visokokvalitetnih poljoprivredno prehrambenih proizvoda autohtonih pasmina, promocija regija i država kroz visokokvalitetne poljoprivredno prehrambene proizvode autohtonih pasmina, oplemenjivanje turističke ponude regija i država ovim proizvodima;
- Zaštita regionalnih (posebice istarskog) i nacionalnih identiteta kroz održanje tradicijskih znanja povezanih s ekstenzivnim stočarenjem.

Iz navedenog se jasno daje zaključiti da zaštita autohtonih pasmina ne predstavlja mjere usmjerene određenoj kategoriji prisutnoj na tržištu, već prema održanju i razvoju kvalitete života ukupnog stanovništva regije.

Uzimajući u obzir kapacitete (stručne i infrastrukturne), trenutnu neprofitabilnost opisanih aktivnosti, te izraziti javni interes koji se iskazuje u opisanim točkama (sprečavanje velike štete i troškova u kratkoročnom i dugoročnom razdoblju koji se očituju kroz gubitak biološke raznolikosti, otežano održavanje prostora i sprečavanje požara, gubitak genetskog bogatstva, gubitak raznovrsnosti i jedinstvenosti u turističkoj ponudi, smanjenje dohotka stanovništva u ruralnom području, nestajanje bogatstva identiteta) postaje očito da mjere zaštite autohtonih pasmina mogu provesti isključivo javne institucije umrežene u prekograničnu mrežu institucija s ciljem zaštite istarskih autohtonih pasmina.

Vodeći računa o nacionalnim interesima i Slovenije i Hrvatske uspostaviti će se mreže zainteresiranih institucija (upravnih i samoupravnih, znanstvenih, stručnih, razvojnih) s ciljem zaštite autohtonih pasmina u jednoj i drugoj zemlji koje će preko AZRRI i KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica biti umreženi u prekograničnu mrežu s opisanim ciljem. Pored već potpisanog ugovora o suradnji s Institutom za poljoprivredu i turizam očekujemo da će se u mrežu s hrvatske strane uključiti Istarska županija – Upravni odjel za poljoprivredu (kao predstavnik regionalne samouprave, ali i jedinica lokalne samouprave), Agronomski i Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska poljoprivredna agencija, JU Poljoprivredno savjetodavna služba, Državni zavod za zaštitu prirode, javne ustanove koje upravljaju zaštićenim područjima, Turistička zajednica Istarske županije, srednje ugostiteljske i poljoprivredne škole u Istarskoj županiji i druge institucije. Talijanski ANABIC (Associazione Nazionale Allevatori Bovini Italiani da Carne), kojemu trebamo zahvaliti na dugogodišnjoj stručnoj potpori razvoju programa trajne zaštite istarskog goveda gospodarskim iskorištavanjem, svojim sudjelovanjem u mreži dat će još veću kvalitetu prekogranične suradnje.

Ovako postavljena mreža institucija koordinirana od strane AZRRI-a i KGZ GO, sposobna je ponuditi rješenja cjelokupne problematike zaštite istarskih autohtonih pasmina, te omogućiti izradu i provedbu svih oblika međunarodnih prekograničnih, znanstvenih i strukturnih projekata, kao i provedbu opisanih zadataka u svrhu zaštite istarskih izvornih pasmina koji će se postaviti i prihvatiti u Strategiji zajedničkog pristupa u zaštiti istarskih autohtonih pasmina.

---

3. PROGRAM POTICANJA TOVA TEŠKIH SVINJA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

U procesu razvoja proizvodnje istarskog pršuta, njegove valorizacije i promocije postignuti su dobri rezultati koji su okrunjeni postizanjem zaštite istarskog pršuta oznakom izvornosti na razini Republike Hrvatske. U tijeku je postupak postizanja zaštite izvornosti na razini Europske Unije. Međutim, proizvodnja istarskog pršuta nije kao rezultat donijela povećanje svinjogojske proizvodnje u Istri, te se ista iz godine u godinu neprekidno smanjuje do razine u kojoj je postala gotovo zanemariva.

U svrhu utvrđivanja različitih mogućnosti postizanja ekonomske i okolišne održivosti uzgoja i primarne proizvodnje – produženog tova teških svinja mase od 180 kg na više AZRRI je u sklopu Ugovora o poslovno tehničkoj suradnji s Ministarstvom pravosuđa, Upravom za zatvorski sustav, Kaznionicom u Valturi započeo s pokusnim tovom određenog broja teških svinja. Krajem godine 2012. provedena su prva pokusna klanja i rasijecanja.

Tijekom 2013. godine nastavit će se s pokusnim tovom, rasijecanjima, pokusnim proizvodnjama mesnih proizvoda s mesom teških svinja utovljenih u Istri. Različite oblike rasijecanja i pokusna proizvodnja mesnih proizvoda, te ispitivanje tržišta rezultirat će procjenom ekonomike primarne proizvodnje, prerade i plasmana mesnih proizvoda od teških svinja utovljenih u Istri.

Cilj je ovog programa da na kraju 2013. godine pruži odgovore na pitanja da li je tov teških svinja ekonomski održiv u Istri, koji oblik sekundarne proizvodnje (proizvodnja svinjskih mesnih proizvoda), odnosno koji asortiman mesnih proizvoda može podržati održivost primarne proizvodnje, a da istovremeno ne ugrožava održivost prerade mesa, te koji asortiman mesa i mesnih proizvoda može biti prihvaćen na tržištu kao proizvod s većom dodanom vrijednošću.

Rezultat programa bit će i razvoj i standardizacija održivih mesnih proizvoda od mesa svinja utovljenih u Istri, kao i preporuke za poticanje ekonomski i ekološki održive proizvodnje teških tovnih svinja, ekonomski i gastronomski održive prerade mesa, te razrada regionalnog pristupa u promociji ovih proizvoda.

4. RAZVOJNE AKTIVNOSTI LABORATORIJA ZA RAZVOJ MESNIH PROIZVODA OD MESA IZVORNIH PASMINA I DIVLJAČI IZ ISTRE

Laboratorij za razvoj mesnih proizvoda od mesa izvornih pasmina i divljači iz Istre (u daljnjem tekstu: Laboratorij) je tijekom 2012. godine razvio, standardizirao četiri trajne mesna proizvoda (tri trajne kobasice/salame od mesa istarskog goveda, te jedno hladno predjelo u kategoriji gastropripravka), te dva mesna proizvoda od mesa divljači (trajna jelenska kobasica i trajna jelenska salama). Za te su proizvode izrađene i proizvođačke specifikacije, deklaracije, vizualni identitet, te su se prikupili podaci o reagiranju potrošača na kakvoću i standard ovih proizvoda.

Slika .- Trajni mesni proizvod od mesa istarskog goveda

U ovoj se godini planira razviti veći broj mesnih proizvoda, razrađeno s obzirom na program trajne zaštite pojedinih izvornih pasmina, odnosno vrste divljači.

Uz već razvijena četiri proizvoda od mesa istarskog goveda tijekom 2013. planira se razviti još dva mesna proizvoda u kategoriji trajnih kobasica, dva proizvoda od sušenih komada mesa, te jedan do dva proizvoda u obliku steriliziranih proizvoda.

Dvije trajne kobasice/salame razvit će se od mesa istarskog magarca do razine standardizacije proizvodnje i izrađene proizvođačke specifikacije, te s uključenim planom istraživanja prihvaćenosti istih na tržištu. Također, kontinuirano će se raditi na gastronomskoj valorizaciji mesa puladi.

Dva mesna proizvoda (prosušeni komad mesa i sterilizirani mesni proizvod) od mesa ovaca istarske ovce bit će u pokusnoj proizvodnji i procesu standardizacije, te će se u drugoj polovici godine predstaviti radi dobivanja povratnih informacija o kvaliteti i ukusnosti istih. Ovisno o mogućnosti osiguranja kvalitetno odstrijeljene divljači i mogućnosti redovitog otkupa takve divljači razvit će se i novi mesni proizvodi od te životinjske vrste (kobasica s mesom vepra, medvjeda kobasica, pašteta s mesom jelena iz Istre), kao i jedan sterilizirani proizvod od mesa jelena iz Istre.

Koristeći pokusni program tova teških svinja u laboratoriju će se razviti i standardizirati veći broj mesnih proizvoda od mesa teških svinja utovljenih u Istri u obliku trajnih kobasica, sušenih komada mesa, kao i sušenog komada masnog tkiva.

---

5. TRŽIŠNA VALORIZACIJA I PROMOCIJA MESA I MESNIH PROIZVODA OD MESA IZVORNIH PASMINA ŽIVOTINJA I MESA ISTARSKE DIVLJAČI

Povećana gospodarska aktivnost na tržištu mesa i trajnih suhomesnatih proizvoda, prepoznatost i prihvaćenost mesa istarskog goveda kao visokokvalitetne namirnice uvjetuju stvaranje posebnog programa marketinškog poslovanja u sustavu AZRRI-a. Također, kreiranje sasvim novih, vrlo specifičnih proizvoda za ciljanu klijentelu te program valorizacije mesa istarske divljači, mesa istarskog magarca i njihovih proizvoda iziskuju sustavan nastup prema specijaliziranim tržištima. Personaliziran pristup svakom kupcu, upoznavanje sa kvalitetama sirovine i proizvoda te tržišno brendiranje „istarskih“ proizvoda kao jedinstvenih i vrlo vrijednih osnovna je zadaća marketing plana za 2013. godinu.

Marketinške aktivnosti za 2013-u godinu u plasmanu mesa istarskog goveda i dalje će se ciljano usmjeriti prema specifičnim kupcima odnosno prema ugostiteljima i kuharima, u vidu podrške dosadašnjim ugostiteljima članovima programa, kroz prezentacije i kuharske radionice, ali i aktivnosti u animiranju novih ugostiteljskih objekata u Istri, te posebice u ostatku Hrvatske s naglaskom na Zagreb, Split, Rijeku i Varaždin. Ugostiteljima će motiv za uključivanje u program, osim čisto ekonomskog, biti obogaćenje ponude, promicanje održivog razvoja, biološke raznolikosti, ali i drugih društveno korisnih učinaka. Na taj će se način ugostitelji moći promovirati i kao promicatelji zajedničkih društvenih interesa. U ovom dijelu valja posebno istaknuti pojačanu aktivnost u sektoru hotela 5 zvjezdica u cijeloj Hrvatskoj koji su sa svojim gostima jedan od najznačajnijih elemenata razvoja visoke gastronomije.

Tijekom 2013-e godine proširit će se plasman i asortiman trajnih proizvoda od mesa istarskog goveda, mesa divljači i mesa istarskog magarca, na tržište kroz ugostiteljske objekte, ali posebno kroz maloprodaju delikatesnih trgovina i trgovačkih lanaca. Visoka kvaliteta proizvoda te specifičnost i jedinstvenost koju pružaju, odlike su koje je potrebno predstaviti biranom tržištu. U cilju toga potrebno je upoznati buduće potrošače s novim vrijednostima kroz aktivnu promociju na prodajnim mjestima, sajmovima, gastro manifestacijama, smotrama proizvoda sličnih ciljanih grupa, te zajedničkim aktivnostima sa srodnim proizvodima (vino, maslinovo ulje...).

Vizualno osmišljavanje prodajnih i izložbenih mjesta biti će vrlo važan segment u popularizaciji proizvoda od mesa istarskog goveda. Jednostavna i jasna informacija o proizvodima koja odražava „istarski način“ življenja i „istarski proizvod“ uz sve njegove kvalitete. Osnovni *brandovi* koje je potrebno predstaviti potrošačima jesu: „Okusi Istre“ kao glavni brand AZRRI-a koji pokriva paletu proizvoda od mesa autohtonih pasmina i „Boškarin“ kao brand proizvoda od mesa istarskog goveda. Vrlo je važno prezentiranje ovih *brandova* na svim vizualnim elementima kao i na tehničkoj i izvedbenoj opremi (pult, noževi, daske za rezanje, baneri i sl.) Sukladno tome aktivnosti tržišne valorizacije bit će usmjerene uglavnom prema krajnjim kupcima sa zadaćom educiranja i upoznavanja sa posebnom kvalitetom proizvoda, te ulogom ovog i sličnih programa u očuvanju autohtonih pasmina Hrvatske.

„Meso Istarske divljači“ je projekt koji zahtjeva veliki angažman u kreiranju novih vrlo specifičnih tržišta mesa i trajnih proizvoda, te u pronalaženju mogućnosti stabiliziranja

prisustva mesa na već kreiranim specifičnim tržištima. Ciljano će se animirati specifične ugostiteljske objekte, kako u Istri, tako i u drugim dijelovima Hrvatske, upoznati ih s prednostima i kvalitetom mesa i proizvoda, te zajednički tu dobrobit predstaviti njihovim gostima – potrošačima. Također, kroz kuharske radionice i zajedničke prezentacije, javnosti će se predstavljati ugostitelji koji zajedno sa AZRRI-em provode program valorizacije mesa divljači iz Istre. Trajni proizvodi od mesa divljači dijelom će se plasirati kroz ugostiteljske objekte ali uglavnom kroz maloprodajne sustave pa će dio marketinga biti usmjeren krajnjim potrošačima i njihovom upoznavanju sa kvalitetom proizvoda. Stvaranje vizualnog identiteta, upoznavanje tržišta sa novim *brandom*, povezivanje zajedničkih AZRRI-evih *brandova* u cilju sinergijskih pozitivnih efekata te edukacija potrošača glavne su smjernice u promociji divljači iz Istre. Kvalitetna suradnja sa Lovačkim savezom istarske županije i Hrvatskim lovačkim savezom osobito usmjerena ka promociji kvalitete istarske odnosno hrvatske divljači od nužne je važnosti za održivost projekta. Zajednički marketinški nastupi i koordinirano djelovanje u osmišljavanju i provođenju kvalitetne kampanje te financijska potpora LSŽI i HLS-a biti će temelj za realizaciju tržišta mesa divljači.

Plan tržišne valorizacije mesa i mesnih proizvoda izvornih pasmina i istarske divljači svoje aktivnosti usmjeruje u tri pravca:

- 5.1. Aktivnosti usmjerene prema ugostiteljskim objektima, kuharima i udrugama kuhara koje sustavno, u suradnji s AZRRI-em, surađuju u projektima trajne zaštite izvornih pasmina i valorizacije mesa istarske divljači
- 5.2. Aktivnost usmjerene razvijanju tržišta proizvoda od mesa autohtonih pasmina i mesa istarske divljači u maloprodaji
- 5.3. Prezentiranje Istre preko mesa i mesnih proizvoda izvornih pasmina i mesa istarske divljači u suradnji sa Turističkom zajednicom Istarske županije i drugim srodnim institucijama

5.1. Aktivnosti usmjerene prema ugostiteljskim objektima, kuharima i udrugama kuhara koje sustavno, u suradnji s AZRRI-em, surađuju u projektima trajne zaštite izvornih pasmina i valorizacije mesa istarske divljači;

AZRRI će ove aktivnosti provoditi kroz kuharske radionice, zajedničke javne nastupe, vođene degustacije i ostale oblike prezentiranja koji će direktno užoj i široj javnosti predstaviti ugostiteljske objekte koji jesu u sustavu razvojnih programa AZRRI-a, te će predstaviti kvalitetu i posebnosti mesa istarskog goveda, mesa istarskog magarca, drugih izvornih pasmina, te mesa divljači iz Istre. Kroz radionice i gastro manifestacije a uz pomoć renomiranih kuhara dodatno će se educirati ugostitelji i njihovi kuhari, a rezultati njihova rada moći će se javno predstaviti i prezentirati klijentima – potrošačima. Ovakvim akcijama omogućiti će se uz edukaciju kuhara i međusobna izmjena iskustava, stvaranje atmosfere povjerenja i podrške te kreiranje kontroliranog sustava prodaje mesa i uspostavljanje sustava zaštite od patvorevina i lažnih sirovina.

Temeljna godišnja događanja koja će predstaviti kvalitetu mesa istarskog goveda, meso istarskog magarca, meso ostalih izvornih pasmina i mesa divljači, te ugostitelje u sustavu programa AZRRI-a – «AZRRI okusi i mirisi Istre»:

- Radionica za ugostiteljske objekte u sustavu programa AZRRI-a (rano proljeće);
- Festival „Dani dobre hrane“ travanj 2013
- Vinistra 2013
- ATP Umag 2013
- Gastro Pazin – jednogvečernji «cooking show»
- Dani mladog maslinovog ulja Vodnjan «gastro show»
- Vođene degustacije u ugostiteljskim objektima u sustavu programa AZRRI-a
- Manifestacije u organizaciji Istarske županije

Osim strateških manifestacija u svrhu promocije i tržišne valorizacije moguće je meso predstaviti na lokalnim manifestacijama – na primjer Jakovlja u Kanfanaru, Makarunijada Žminj, Trka na prstenac Barban, Mandalenjina Višnjan i slično. Kod ovih manifestacija ne očekuju se pozitivni učinci na razvoj programa valorizacije mesa i mesnih proizvoda od izvornih pasmina, međutim, ovo je prihvatljiv trošak jer Program na ovaj način potpomaže lokalne manifestacije dajući im dodatni sadržaj.

5.2. Aktivnost usmjerene razvijanju tržišta proizvoda od mesa autohtonih pasmina i mesa istarske divljači u maloprodaji

Cilj je ovih aktivnosti prezentacija novih proizvoda na tržištu, edukacija kupaca o kvaliteti i osobitostima proizvoda, edukacija o važnosti projekata gospodarske valorizacije za širu zajednicu. Dijelom će se ove aktivnosti provoditi zajedno s maloprodajnim trgovinama i trgovačkim lancima, a paralelno sa time potrebno je širu javnost upoznati sa postojanjem i kvalitetom istih kroz specijalizirane sajmove i javne publikacije.

Na svim događanjima koja prezentiraju meso istarskog goveda i meso divljači iz Istre obavezno će se predstaviti i trajni suhomesnati proizvodi od mesa istih. Osobito će se prezentacije proizvoda naglasiti na slijedećim događanjima:

1. Dani dobre hrane Zagreb
2. Vinistra
3. Dani mladog maslinovog ulja Vodnjan
4. Učkarski sajam
5. Subotina Buzet

Na ovim manifestacijama biti će upriličen tipski AZRRI-ev kutak za degustaciju i prodaju trajnih proizvoda mesa i mesnih proizvoda iz programa. Za ovakve manifestacije predviđa se vizualno osmišljavanje AZRRI-evog štanda uz isticanje spomenutih brandova na svoj tehničkoj i vizualnoj opremi te prigodna brandirana odjeća za osobe koji će prezentirati proizvode.

Planira se prezentacija proizvoda svih brandova izvornih pasmina i divljači Istre u svim trgovinama i maloprodajnim mjestima barem jednom godišnje. Takvim ćemo prezentacijama krajnjim potrošačima na njima najprihvatljiviji način predstaviti mogućnosti specifičnosti i

kvalitetu trajnih proizvoda od mesa izvornih pasmina i mesa divljači iz Istre. Planira se 30-ak prezentacija u maloprodajnim trgovinama.

Internet, web stranica AZRRI, facebook, portali, smart aplikacije. Kao središte informacija o programu proizvodnje proizvoda od mesa autohtonih pasmina i mesa divljači proširiti će se web stranicu AZRRI-a. Proširenje i prezentacija *branda* „Okusi Istre“, predstavljanje svih proizvoda, tehnologije, upoznavanje sa kvalitetom proizvoda, predstavljanje sigurnosti sljedivosti i sve ostale informacije koje su vezane uz program redovito će se ažurirati te na taj način informirati sve zainteresirane posjetitelje web stranice AZRRI-a. Potrebno je u dogledno vrijeme prevesti stranicu AZRRI-a na engleski, talijanski i njemački jezik.

Kao jedna od novih aktivnosti u 2013 godini planira se prezentacija AZRRI-evih programa valorizacije mesa i proizvoda od mesa autohtonih pasmina kroz gastro portale (marketinške i prodajne), phone aplikacije, gastro blogove i sl. Prednost ovakvih kampanja je u količini informacija koje se u vrlo kratko vrijeme mogu plasirati krajnjim potrošačima te ih upoznati sa kvalitetama novih proizvoda te prodajnim mjestima gdje se one mogu pronaći. Također, korištenje već postavljenih i poznatih društvenih mreža kao sredstvo informiranja poprima sve veći učinak u međusobnoj izmjeni informacija te predstavlja dio kampanje za predstavljanje brandova „Okusi Istre“ i „Boškarin“ te ostalih brandova koji će slijediti. Aktivnost u ovakvim „virtualnim“ marketinškim aktivnostima gdje vrhunski proizvodi prate i moderne trendove postaje zapravo „IN“ te podržava ovakve i slične projekte u „utrci s vremenom“.

SPECIJALIZIRANI ČASOPISI – U sinergiji s aktivnostima koje će se realizirati u otvaranju novih tržišta za meso istarskog goveda te proizvoda od mesa istarskog goveda kroz ugostiteljske objekte i maloprodajne kanale potrebno je «struku» (kuhari, gastrokritičari, ugostitelji...), ali i zainteresiranu javnost informirati o nastavku aktivnosti koja se provode u gastronomskoj i gospodarskoj reafirmaciji mesa istarskog goveda i ostalih izvornih pasmina kao i njihovih proizvoda te dostignutoj kvaliteti u zrenju mesa i preradi u proizvode. Istaknutim člancima u nekima od specijaliziranih renomiranih časopisa obuhvatiti će se obe ciljne grupe i na najkvalitetniji mogući način prezentirati do sada ostvarena dostignuća kao i planovi za daljnji razvoj projekta zaštite istarskog goveda kao i ostalih izvornih pasmina.

Informativni jumbo plakati u Zagrebu u suradnji s trgovcima u cilju upoznavanja potrošača s novim proizvodima od „Boškarina“

Označavanje maloprodajnih pozicija u trgovinama – POS materijali na mjestu prodaje – oblik boškarina s kukicama za vješanje ili naslanjanje salama, sklopivi, konturno rezani display sistem, dvostrani tisak.

5.3. Prezentiranje Istre preko mesa i mesnih proizvoda izvornih pasmina i mesa istarske divljači u suradnji sa Turističkom zajednicom Istarske županije

Usklađujući aktivnosti s aktivnostima TZ istarske županije u promociji Istre i Istarske enogastronomije dogovaraju se aranžmani u kojima će se za predstavljanje Istarske gastronomije koristiti proizvodima programa gospodarske reafirmacije izvornih pasmina i

---

istarske divljači. Na odabranim gastro manifestacijama u organizaciji Turističke zajednice Istarske županije predstaviti će se meso i mesni proizvodi izvornih pasmina i istarske divljači pripremljeni od strane vrhunskih cheff-ova kuhinje. Posebno će se isticati gastronomske, kulturološke vrijednosti ovih sirovina i važnost u očuvanju identiteta Istre i biološke raznolikosti zavičaja.

Nastavlja se sa projektom «Istra gourmet» i predstavljanjem ugostiteljskih objekata koji u svojoj ponudi nude meso istarskog goveda ali i na suradnji pri objavi ostalih publikacija od gastronomskog i kulturološkog značaja.

Od osobite je važnosti suradnja s Turističkom zajednicom Istre usmjerena u upoznavanju stranih novinara s vrijednostima mesa i proizvoda od mesa izvornih pasmina. Gostovanja stranih televizija i poznatih novinara, kuhara i gastrokritičara doprinosi cjelokupnom predstavljanju Istre kao gastro destinacije ali i promociji mesa i proizvoda od mesa izvornih istarskih pasmina. Osim direktne promocije važan je i indirektan efekt ovakvih predstavljanja sa upoznavanjem gastronomske kulture, kuharskih vrijednosti a osobito sa sirovinama i namirnicama istarskog poluotoka.

5.4. Ostalo

TISKANI MATERIJAL

Priprema i tisak promo materijala u 2013 godini osnovni je preduvjet kvalitetnih prezentacija na svim događanjima kao i na prodajnim mjestima. Osmisliti će se promotivni materijali za proizvode od mesa izvornih pasmina.

Letak o mesnim proizvodima je informacijska brošura u kojoj se predstavlja paleta proizvoda pod *brandom* „Okusi Istre“ ili „Boškarin“. Osnovna ciljna skupina je široka populacija ali i profesionalci u mesnoj industriji. Ideja brošure je promocija svih proizvoda AZRRI-a, informiranje o kvaliteti proizvoda, upoznavanje sa vrijednostima projekata valorizacije autohtonih pasmina te vrednovanje njihovih proizvoda. Tiraža je cca 20 000 kom.

Gurmanski vodič je edukativno promotivni materijal kojeg AZRRI priprema i realizira u suradnji s TZ Istarske županije, Odjelom za turizam Istarske županije i Odjelom za poljoprivredu Istarske županije. Osnovna zadaća vodiča je predstavljanje kvalitete mesa istarskog goveda, upoznavanje publike s istarskim govedom kroz povijest i sadašnjim programima valorizacije te predstavljanje ugostiteljskih objekata koji u svojoj ponudi nude meso istarskog goveda. Tiraža je cca 2000 kom.

KOMUNIKACIJA S MEDIJIMA

Tijekom godine planira se najmanje dva puta sazvati tematsku press konferenciju i druženje s novinarima (TV, radio, tiskani mediji, profesionalni časopisi) te informirati javnost o napretku programa, novostima, novim proizvodima i dr. Na taj način efikasno i jeftino plasirati

će se bitne informacije cjelokupnoj publici te će javnost sustavno moći pratiti napredak projekta i konkretnu primjenu javnih sredstava u sveukupni javni interes.

NACIONALNA I LOKALNA TV

Prema potrebi i po procjeni AZRRI-evog stručnog tima moguće je predstavljanje AZRRI-a odnosno *brandova izvornih pasmina i divljači Istre* na lokalnim i nacionalnim televizijama. Sudjelovanje na gastronomski vrijednim TV emisijama sa ciljem promocije i informiranja javnosti pojačati će ukupan marketinški učinak prema cijelom programu. Predviđa se sudjelovanje u emisiji Masterchef Nove TV, na nacionalnoj razini, kao sponzor u sirovinama mesa istarskog goveda i istarskog magarca, te na sličnim emisijama lokalnih televizija, TV Istre i TV Nove.

RASHLADNE VITRINE – 3 rashladne vitrine za prodaju i promociju proizvoda iz asortimana AZRRI-a koje će se pozicionirati na prodajnim mjestima koja nemaju rješene sistem rashlađivanja, a potencijalno su kvalitetna maloprodajna mjesta s velikom fluktuacijom ljudi (Puljanka trgovina Dulcis, Baredine...)

DIZAJN VIZUALNOG IDENTITETA MESNIH PROIZVODA OD MESA ISTARSKOG MAGARCA

Dizajn ilustracije istarskog magarca sukladno standardima koji se koriste u vizualnom identitetu „Boškarina“ i „Divljači iz Istre“. Aplikacijska rješenja za deklaraciju za meso, mesne proizvode kao i memorandume, prodajni pult, promotivne materijale i dr. kojim će se promovirati program zaštite istarskog magarca.

6. CENTAR ZA REGIONALNO RURALNI RAZVOJ I ZAŠTITU BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI ISTRE

Centar za regionalno ruralni razvoj i zaštitu biološke raznolikosti (u daljnjem tekstu: Centar) je kapitalna infrastruktura u sastavu AZRRI-a za praćenje i planiranje potreba ruralnog prostora, predlaganje projekata za sustavno provođenje politike razvoja u ruralnom prostoru, te koordinaciju svih interdisciplinarnih aktivnosti.

Centar je javna institucija trajno potpomagana od strane javnog sektora u interesu stvaranja kvalitetnih uvjeta za razvoj privatnog poduzetništva u ruralnom prostoru, vodeći računa o održivom razvoju. Centar će se organizirati kroz podcentre kao multidisciplinarna središta koja će osigurati infrastrukturu za provedbu i organiziranje aktivnosti koje ovlaštene i zainteresirane stručno – znanstvene, ali prvenstveno gospodarske i poduzetničke organizacije provode u cilju očuvanja biljnih i životinjskih vrsta, te njihovog gospodarskog razvoja i postizanja stabilnosti standarda života u ruralnom, ali i cjelokupnom prostoru Istre.

Povezujući s jedne strane poljoprivrednike sa svim potrebnim stručnim, znanstvenim i upravnim službama i tijelima u mrežu Centar će omogućiti kvalitetno međudjelovanje svih zainteresiranih strana, što će za posljedicu imati gospodarski razvoj i olakšanu komunikaciju svih strana preko mreže Centra. Zainteresirani poljoprivrednici će tako preko svojih udruga u suradnji s Centrom moći izravno zaštititi svoje i javne interese, te imati infrastrukturu za stvaranje dodatne vrijednosti vlastitih proizvoda, te tako kvalitetno razvijati ruralni prostor.

Centar će se organizirati kroz podcentre za pojedine djelatnosti bitne za razvoj ruralnog prostora i to:

- za održivi razvoj stočarstva, pčelarstva i zaštitu biološke raznolikosti Istre – Gortanov Brijeg Pazin;
- za održivi razvoj maslinarstva – Vodnjan;
- za održivi razvoj vinogradarstva i vinarstva – Poreč;
- za održivi razvoj gljivarstva – Buzet;
- za održivi razvoj ribarstva – Poreč;

Centar funkcionira po sustavu „mreže“, te okuplja sva multidisciplinarna znanja, te usklađuje i razvija javne i privatne gospodarske interese u svrhu održivog razvoja.

6.1. PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ STOČARSTVA, PČELARSTVA I ZAŠTITU BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI ISTRE PAZIN

Grad Pazin dao je u 30-to godišnji najam AZRRI-ju tri zgrade ukupne površine nešto manje od 2000 m², te pravo gradnje na parceli za izgradnju staje. Radi se o starim zgradama u zapuštenom stanju, ali solidne gradnje, te o zemljišnoj površini namijenjene gradnji bez odgovarajuće komunalne infrastrukture. Ulaganje u iste se smatra najmom.

Kroz sufinanciranje iz europskih fondova, te iz drugih izvora tijekom 2013. godine dovršit će se izgradnja staje za nukleus stado istarskog goveda, staje za performance testiranja junadi

istarskog goveda, sjenik i druge prateće objekte, te rekonstrukcija zgrade i opremanje edukacijske kuhinje u zgradi na Gortanovom Brijegu.

Preuzimanjem djelatnosti ratarstva i stočarstva od Puris d.d. AZRRI osigurava površine, mehanizaciju i drugu infrastrukturu za funkcioniranje podcentra za održivi razvoj stočarstva. Funkcioniranje podcentra u prvoj fazi osigurava se kroz najam farme Murari, te korištenjem nasada sjemenske lucerne, djetelinsko travne smjese, lucerne, ozimog ječma i pšenice. Na takav će se način omogućiti da se odmah po izgradnji odgovarajućih staja na Gortanovom brijegu pristupi performance testiranju, kao i stvaranju nukleus stada istarskog goveda.

Začetak funkcioniranja podcentra je i projekt APRO - financiran u sklopu IPA Slovenija – Hrvatska – koji ima za cilj stvaranje jake prekogranične strategije Hrvatske i Slovenije u zaštiti biološke raznolikosti krškog prostora korištenjem autohtonih pasmina, te strategije o zajedničkom pristupu zaštiti autohtonih pasmina s obje strane granice. Kao rezultat stvorit će se odgovarajuća mreža institucija (lokalna i regionalna samouprava, stručne i upravne javne ustanove, edukacijske ustanove, znanstvene ustanove i slično) s jasnim ciljem kvalitetnog umrežavanja institucija s obje strane hrvatsko slovenske granice.

6.2. PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ VINOGRADARSTVA I VINARSTVA ISTRE POREČ

Podcentar se organizira u suradnji s Gradom Porečom koji će se svojom podrškom aktivno uključiti u osiguranje adekvatnog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske namijenjene razvoju podcentra za održivi razvoj vinogradarstva i vinarstva Centra za regionalno ruralni razvoj i zaštitu biološke raznolikosti Istre i obrazovnih institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju Istre. Osim Grada Poreča zainteresirane strane su i Veleučilište u Rijeci, Poljoprivredni studij u Pazinu, Srednja poljoprivredna škola u Poreču (Srednja škola „Mate Balota“ Poreč), Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Agronomski fakultet Sveučilišta u Udinama, te VCR – Vivai Cooperativi Rauscedo. Institut za poljoprivredu i turizam Poreč je u drugoj polovici 2012. godine iskazao izrazit interes za uključivanje u organiziranje i razvoj podcentra, što je u prosincu 2012. rezultiralo potpisivanjem pisma namjere između AZRRI-a i Instituta.

Rješavanje problematike zemljišta za pokusne nasade koji će se koristiti i kao školski praktikum bit će jedna od glavnih aktivnosti AZRRI-a povezan s funkcioniranjem ovog podcentra tijekom 2013. Također, podrum Istarske Sabornice u Poreču pruža mogućnosti razvoja djelatnosti promocije i prodaje proizvoda istarskog integralnog brenda.

6.3. PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ MASLINARSTVA VODNJAN

Kupovinom zgrade i postrojenja uljare San Lorenzo Olive u Vodnjanu stekli su se uvjeti za sustavni razvoj podcentra za održivi razvoj maslinarstva Vodnjan. Veliki prostor kata zgrade u Vodnjanu koji je u statusu postavljenih instalacija pruža mogućnosti za opremanje prostora sadržajem koji je pogodan za razvoj podcentra i ukupne djelatnosti maslinarstva Istre.

Plan aktivnosti podcentra u 2013. godini obuhvaća slijedeće aktivnosti:

- Opremanje multimedijalne dvorane za ocjenjivanje i kušanje ulja, te prezentaciju ulja, kao i edukaciju profesionalaca, potrošača i stanovništva;

- Opremanje prodajnog punkta za promociju i prodaju proizvoda integralnog istarskog brenda (obuhvaća naročito maslinova ulja koja će zadovoljavati kriterije istarskog integralnog brenda);
- Nabavka stroja (FOSS XDSRLA) za brzu analizu maslinovog ulja koji osim rezultata kemijske analize može odrediti i da li određeno maslonovo ulje iz određenog područja.

6.4. PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ GLJIVARSTVA BUZET

Podcentar za održivi razvoj gljivarstva, s posebnim naglaskom na tartufarstvo, bit će, sukladno dogovoru s Gradom Buzetom smješten u naselju Vrh na području Grada Buzeta. U centru će se opremiti laboratorij, te organizirati i podići jedan pokusni nasad. Osnivanjem podcentra za gljivarstvo unaprijedit će se odnos prema tartufu i drugim gljivama kao resursu i namirnici, te će se omogućiti bolja regulacija odnosa vezano za metode i vremensko razdoblje prikupljanja, te nastanak stabilnog i pravno uređenog tržišta.

U suradnji s Regijom Marche i Agencijom za ruralni razvoj regije Marche (ASSAM Marche), te Centrom za razvoj tartufarstva iz Acualagne dogovorena je suradnja u edukaciji tartufara i ostalih zainteresiranih. U prvoj polovici 2013. u planu je organizacija znanstvenog skupa u Buzetu na kojem će predavači biti vodeći talijanski stručnjaci iz područja gljivarstva i tartufarstva, te obuka zainteresiranih u rasadničarskoj proizvodnji, odnosno mikorizaciji sadnica tartufa.

6.5. PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ RIBARSTVA POREČ

Podcentar za razvoj ribarstva, kao sastavni dio Centra za regionalno ruralni razvoj i zaštitu biološke raznolikosti Istre, je novostvorena infrastruktura za praćenje i planiranje potreba ribarskog sektora, provedbu aktivnosti monitoringa školjkaša, riba i ostalih morskih organizama, te koordinaciju svih relevantnih interdisciplinarnih aktivnosti.

Podcentar je trajno potpomagan od strane javnog sektora u interesu stvaranja kvalitetnih uvjeta za razvoj i jačanje konkurentnosti ribarskog sektora u Istarskoj županiji.

Kao rezultat dosadašnjih programa međunarodne suradnje u ribarskom sektoru putem projekata CONNECT, FISH.LOG, ADRI.FISH, ADRI.BLUE (financiranih iz Zakona 84/2011 Republike Italije), stvoreni su preduvjeti za daljnji razvoj ribarskog sektora u okviru budućeg Centra za razvoj ribarstva. Kao rezultat dosadašnjih projekata odrađenih na području Istarske županije je izgrađena nova – javna Veletržnica ribe u Poreču. U sklopu postojeće Veletržnice ribe u Poreču postoje svi prostorni i ostali preduvjeti za uređenje laboratorija za mikrobiološke pretrage školjkaša u skladu s europskim standardima monitoringa istih, kao i za uređenje i opremanje laboratorija za kontrolu biotoksina školjkaša koji mogu imati utjecaj na zdravlje ljudi.

6.6. PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ VOĆARSTVA KALDIR

Iskazan je posebni interes Općine Motovun za organizaciju podcentra u Kaldiru. Općina je ponudila prostor bivše osnovne škole u Kaldiru. Veći ograničavajući nedostatak je što nema na raspolaganju odgovarajućeg zemljišta za provedbu pokusa i nedostaje stručno osoblje.

Tijekom 2013. Pokušat će se osigurati prikladno zemljište za provedbu aktivnosti podcentra, te razraditi odgovarajuću projektnu ideju za izradu projekta osnivanja ovog podcentra.

6.6. PODCENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ POVRTLARSTVA RAŠA

Započeti su razgovori i dogovori s Općinom Raša vezano uz osiguranje mogućnosti korištenja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske na lokaciji Most Raša. Time se osiguravaju uvjeti za organiziranje podcentra za održivi razvoj povrtlarstva Istre. Podcentar za održivi razvoj povrtlarstva Raša je dio Centra za regionalno ruralni razvoj i zaštitu biološke raznolikosti Istre kao kapitalna infrastruktura za razvoj povrtlarstva Istre te će kroz svoju mrežu znanstvenih i stručnih institucija (Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i mnoge druge institucije), kao i upravnih institucija raditi:

1. na kreiranju i razvoju proizvoda na predmetnim površinama i drugim površinama Općine Raša i Istarske županije,
2. očuvanju starih sorata kroz gospodarske programe kao i razvoja banke gena navedenih sorata,
3. Podcentar će aplicirati na strukturne i kohezijske fondove u svrhu razvoja povrtlarstva, te će omogućiti i provoditi primijenjena istraživanja na poboljšanju kvalitete i ekonomičnosti povrtlarske proizvodnje u Istri.

Izravna dobrobit za stanovništvo Općine Raša pokazat će se i u ovom slučaju kroz izravno zapošljavanje na aktivnostima koje će provoditi Podcentar, ali i kroz sustavni razvoj povrtlarske proizvodnje na području Općine za čiji razvoj postoje svi prirodni uvjeti. Priroda i ekonomičnost povrtlarske proizvodnje osiguravaju da u relativno kratkom razdoblju postignemo vidljive rezultate razvojne politike.

6.7. SURADNJA SA ZNANSTVENO ISTRAŽIVAČKIM INSTITUCIJAMA

U 2012. godini započeti su sastanci Koordinacijske skupine znanstvenih i istraživačkih institucija i s njima funkcionalno povezanim subjektima. Cilj skupine je:

- bolje iskorištenje ljudskih i materijalnih znanstveno istraživačkih resursa;
- povećanje mobilnosti istraživača;
- povećanje mogućnosti za razvoj i prijenos inovacija, te razvoj djelatnosti i ljudskih potencijala u području biotehničkih, prirodnih i tehničkih znanosti.

U cilju gore navedenog 18. prosinca 2012. godine potpisan je Sporazum o suradnji između Instituta za poljoprivredu i turizam Poreč i AZRRI-a.

AZRRI i Institut za poljoprivredu i turizam Poreč će u cilju razvoja svojih djelatnosti i ljudskih potencijala obavljati sljedeće aktivnosti:

- Istraživanja aktualnih teorijskih i praktičnih pitanja iz područja poljoprivrede, agroekonomike, turizma na ruralnom prostoru i održivog ruralnog razvoja, izradu znanstveno – istraživačkih i stručnih studija, izradu projekata, ekspertiza i elaborat, usluge laboratorijskih analiza, usluge savjetovanja te pružanje ostalih istraživačko – razvojnih usluga, konzultantske usluge za potrebe gospodarstva, recenzije i razvoja projekata
- Realizacija razvojnih projekata u području poljoprivrede, prehrane, turizma i ostalih djelatnosti od interesa za ukupni razvoj okruženja
- Realizacija istraživačkih i razvojnih projekata u okviru međunarodne suradnje,
- Organiziranje međunarodnih znanstvenih i stručnih simpozija, savjetovanja, seminara, kongresa, konferencija i drugih znanstveno – istraživačkih skupova,
- Sudjelovanje u ustroju i izvedbi programa stručnog cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja, organiziranje tečajeva i drugih oblika dopunskog obrazovanja

Osim Instituta za poljoprivredu i turizam Poreč ponudit će se suradnja i drugim zainteresiranim institucijama u zemlji i inozemstvu i to naročito nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku Uniju.

7. AKTIVNOSTI ODJELA PRIMARNE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE I USLUGA U POLJOPRIVREDI

Odjel primarne poljoprivredne proizvodnje i usluga u poljoprivredi bitno se je povećao u veljači 2012. godine preuzimanjem radnika Puris d.d. Pazin koji su se bavili stočarsko govedarskom i ratarskom proizvodnjom. Temeljni zadatak ovog odjela su logističke potporne aktivnosti programima AZRRI-a i Istarske županije u ruralnom prostoru Istre.

- Za ovaj odjel planirane su slijedeće aktivnosti u tekućoj godini:
- Tov u sustavu potpornog tova AZRRI – u ovaj tov tijekom 2013. godine planira se ulazak minimalno 100 grla teladi istarskog goveda za tov, ovaj oblik tova osigurava neprekinutu opskrbu tržišta mesom i mesnim proizvodima od istarskog goveda, te je nadopuna otkupu utovljene junadi istarskog goveda od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava;
- Pružanje usluga strojne sadnje sa sustavom satelitski navođene sadnje i sustavom za lasersko navođenje, kao i usluga postavljanja stupova prilikom sadnje – plan je posaditi cca. 500.000 komada cjepova vinove loze i 65.000 sadnica masline;
- Proizvodnja krmiva za stoku za potrebe tova u sustavu potpornog tova AZRRI-a, nukleus stada istarsko goveda i stada u zootehničkom testiranju junadi istarskog goveda, zatim za potrebe intervencije krmivima kod tovljača i uzgajivača koji su potpisali ugovor o suradnji na programima trajne zaštite izvornih pasmina, te za potrebe ugovorne suradnje s Ministarstvom pravosuđa, Upravom za zatvorski sustav, Kaznionicom u Valturi;
- Podizanje dijela pokusnog i razvojnog trajnog nasada maslina u Vodnjanu;
- Osmišljavanje strojnog prstena mehanizacije AZRRI i Kaznionice u Valturi u sklopu dugoročne poslovne suradnje na javnim programima koje AZRRI i Kaznionica provode;
- Pružanje drugih usluga u poljoprivredi (prijevoz, tanjuranje, oranje,...)
- Postizanje uvjeta za razvoj Programa proizvodnje i valorizacije žitarica iz Istre. U prvoj fazi pokrenula bi se proizvodnja ječma kao osnova za valorizaciju i promociju proizvodnje žitarica u Istri. Također, provest će se analiza stanja i utvrđivanje mogućnosti za proizvodnju durum pšenice u Istri.

8. VALORIZACIJA ISTARSKOG SAMONIKLOG BILJA U TURISTIČKE SVRHE

Svrha ovog programa je utvrditi stanje i potencijale razvoja ponude prirodnih proizvoda od samoniklog, aromatičnog i ljekovitog bilja Istre, štiteći krajobraznu i biološku raznolikost, za obogaćivanje turističke ponude. Na ovaj način se povećava atraktivnost Istarske županije tijekom cijele godine i doprinosi njezinom razvoju kao luksuzne, mediteranske destinacije sa svojim tipičnim stilom života.

Aktivnosti u 2013. godini obuhvatit će istraživanje ekonomske upotrebljivosti i isplativosti korištenja, uzgoja i prerade najvrjednijih biljnih vrsta i procjenu resursa. Kao rezultat ovih istraživanja izradit će se pojedinačni prijedlozi za unaprjeđenje sektora ljekovitog i aromatičnog bilja i poticanja razvoja velikog broja novih turističkih iskustava i doživljaja.

MEĐUNARODNI I RAZVOJNI PROGRAMI

---

1. STRATEŠKI PROGRAM RURALNOG RAZVOJA ISTARSKE ŽUPANIJE (2008.-2013.) i LEADER PROGRAM

„Strateški program ruralnog razvoja Istarske županije (2008.-2013.)“ (u nastavku Strateški program) je postao važeći dokument prihvaćanjem na Skupštini Istarske županije dana 06. travnja 2009.g. (Službene novine IŽ br. 04/09).

Glavni nositelj projekta izrade i provedbe Strateškog programa je AZRRI, te Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribolov i vodoprivredu Istarske županije. Koncem 2005. godine potpisan je Ugovor sa Agronomskim Fakultetom Sveučilišta u Zagrebu za izradu Programa. Izrada programa provedena je u suradnji s Regijom Toscana (Čl. 7. Zakona 84/01) kroz Integrirani operativni program «Podrška lokalnim vlastima u ruralnom razvoju, prostornom uređenju, te u aktivnijem razvoju ekonomije i interkulturalnih djelatnosti na Balkanu». U izradi su sudjelovali Agencija za ruralni razvoj Toscanne (ARSIA), Poljoprivredni fakultet Sveučilišta u Pisi, te nevladina udruga Jedinstvo i suradnja za razvoj društva (UCODEP).

Najvažniji rezultati dosadašnje provedbe su osnivanje pet LAG-ova na području županije:

- LAG Središnje Istre, koji obuhvaća područje grada Pazina te općine Cerovlje, Lupoglav, Gračišće, Sveti Petar u šumi, Tinjan, Karojba i Motovun
- LAG Sjeverne Istre, koje obuhvaća područje gradova Umag, Buje, Buzet i Novigrad te općine Brtonigla, Grožnjan, Oprtalj i Lanišće
- LAG Južne Istre, koji obuhvaća područje grada Vodnjan te općine Medulin, Ližnjan, Fažana, Marčana, Svetvinčenat i Barban
- LAG Poreštine, koji obuhvaća područje grada Poreča i općina Vrsar, Sv.Lovreč, Funtana, Tar-Vabriga, Kaštelir- Labinci, Višnjan i Vižinada
- LAG Istočne Istre koji obuhvaća područje Grada Labina te općine Pićan, Kršan, Sv. Nedjelja i Raša

2. IPARD

IPARD je novi pretpripristupni program Europske unije za Ruralni razvoj za razdoblje 2007. – 2013. Sastavni je dio IPA-e (Instrument pretpripristupne pomoći, eng. Instrument for Preaccession Assistance)

IPARD program provoditi će se kroz tri osnovna cilja ili strateška prioriteta:

1. Pобољшanje tržišne učinkovitosti i provedba standarda Zajednice
  - 1.1. Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva
  - 1.2. Ulaganje u preradu i trženje
2. Pripreme radnje za provedbu poljoprivredno okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja
  - 2.1. Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika
  - 2.2. Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja
3. Razvoj ruralne ekonomije
  - 3.1. Ulaganje u ruralnu infrastrukturu
  - 3.2. Diversifikacija gospodarskih aktivnosti

Ta tri cilja predstavljaju okosnicu hrvatske europske budućnosti jer se kroz EAFRD (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj) provode mjere na gotovo identičan način tako da je ovo prava prilika da se RH pripremi na ponešto novi pristup financiranju poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Od 2007. - 2013. godine kroz IPARD program u korisnicima u Republici Hrvatskoj biti će dostupno 179.000.000 EUR (1,3 milijarde HRK) potpore.

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju će tijekom 2013. raspisivati natječajne kako slijedi (podložno promjenama) :

PLAN RASPISIVANJA NATJEČAJA ZA 2013. GODINU												
MJERA	SIJEČANJ	VELJAČA	OŽUJAK	TRAVANJ	SVIBANJ	LIPANJ	SRPANJ	KOLOVOZ	RUJAN	LISTOPAD	STUDENI	PROSINAC
101		15.02. - 01.04.							01.09. - 01.10.			
103		15.02. - 01.04.							01.09. - 01.10.			
202												
302							01.06. - 01.08.					
Napomena: Plan je podložan promjenama												

AZRRI će tijekom 2013 godine provoditi sljedeće aktivnosti:

- informiranje potencijalnih korisnika mjera o mogućnostima financiranja iz IPARD-a
- besplatna ocjena prihvatljivosti projekta te savjetovanje prilikom planiranja investicije
- cjelokupna potpora korisnicima IPARD sredstava za sve raspoložive mjere
- koordinacija aktivnosti sa nadležnim ministarstvom vezane za izradu/izmjenu pravilnika s ciljem što bolje iskoristivosti raspoloživih sredstava

3. MEĐUNARODNI PROJEKTI- PROJEKTI U PROVEDBI

3.1. IPA JADRANSKA PREKOGRANIČNA SURADNJA- prvi poziv

KEY Q- A Key for the Quality in the development and responsible value build up of agro- food resources from both Adriatic coasts

Ključ za kvalitetu u razvoju i valorizacija poljoprivredno- prehrambenih resursa na jadranskom prostoru

Cilj projekta KEY Q je održivi razvoj jadranskog prostora kroz valorizaciju tipičnih proizvoda i poljoprivredno- prehrambenih resursa kroz:

- Okolišnu i kulturnu baštinu (gastronomska kultura i eksploatacija tipičnih proizvoda)
- Ljudski kapital (kompetencije i zapošljavanje)
- Edukacija stanovništva vezano za potrošnju kvalitetnih proizvoda

Razvoj visoko kvalitetnog turizma može pomoći razvoju lokalne ekonomije, bez negativnog utjecaja na okoliš i na prirodne resurse, doprinoseći socijalnoj stabilnosti i uravnoteženim odnosima između urbanih i ruralnih područja, obalnih i unutrašnjih teritorija jadranskog prostora koji dijeli visoke razine prirodnih i kulturnih bogatstava.

Cilj projekta je podržati razmjenu iskustava između studenata ugostiteljskih škola, profesora i lokalnog stanovništva partnera projekta radi razvoja integrirane turističke ponude koja se temelji na kvaliteti poljoprivredno- prehrambenih proizvoda.

Jedna od pilot aktivnosti projekta je izgradnja i opremanje edukacijske kuhinje smještene na Gortanovom Brijegu u Pazinu u sklopu Centra za regionalno- ruralni razvoj. Edukacijska kuhinja biti će centar izvrsnosti za razvoj lokalnih poljoprivredno- prehrambenih proizvoda. U sklopu edukacijske kuhinje biti će opremljen i restoran.

Mjera 2. Prirodna i kulturna bogatstva i sprječavanje rizika
Prioritet 2.4. Održivi turizam

Trajanje projekta: 27 mjeseci

PARTNERI:

LP: AZRRI- Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin (Hrvatska)

P1: Centar za profesionalnu edukaciju „Opera Villaggio del fanciullo“ (Italija)

P2: Turistička zajednica zapadno- hercegovačkog Kantona (Bosna i Hercegovina)

A1: Centar za edukaciju (Italija)

A2: Istarska županija (Hrvatska)

A3: Provincija Padova (Italija)

A4: Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu, Pula (Hrvatska)

A5: Strukovna škola Eugena Kumičića, Rovinj (Hrvatska)

A6: Turističko- ugostiteljska škola Antuna Štifanića, Poreč (Hrvatska)

A7: Srednja turističko- ugostiteljska škola Mostar (Hrvatska)

Projektne aktivnosti koje će se implementirati tijekom 2013. godine su slijedeće:

- vođenje i koordinacija projekta u svojstvu vodećeg partnera,
- koordinacijski sastanci Izvršnog odbora projekta te sastanci projektnih partnera ;
- organizacija mobilnosti učenika strukovnih srednjih škola, profesora kuharstva u Italiji
- završni građevinski radovi na didaktičkoj kuhinji smještenoj na Gortanovom brijegu kraj Pazina te spajanje iste na komunalnu infrastrukturu;
- Opremanje didaktičke kuhinje na Gortanovom Brijegu;
- Organizacija kuharskih seminara za građanstvo koji će biti održani u novoj didaktičkoj kuhinji na Gortanovom Brijegu;
- održavanje press konferencija s ciljem promocije projekta i diseminacije projekta medijima i na lokalnim sajmovima.
- Završna konferencija u Širokom Brijegu (Bosna i Hercegovina)

UKUPAN PRORAČUN: 4.947.173,50 kn

PRORAČUN AZRRI: 2.263.000,00 kn (1.923.550,00 kn iz fonda IPA i 339.450,00 kn nacionalno sufinanciranje)

PRORAČUN AZRRI ZA 2013: 1.203.095,87 kn

ZOONE – „Zoo technical networking for a sustainable innovation in Adriatic euroregion“

Zootehničko umrežavanje radi održive inovativnosti u Jadranskoj euroregiji

Projekt ZOONE ima za cilj jačanje inovacijskih kapaciteta na istraživačkoj, tehničkoj i institucionalnoj razini radi stvaranja povoljnog okruženja i davanja specifične potpore zootehničkim tvrtkama kao osnovu za razvoj poduzetničkih farmi.

Projekt je kandidiran u sklopu Prioriteta 1: Gospodarska, društvena i institucionalna suradnja, Mjera: 1.1. Istraživanje i inovacije. Provedba projekta započela je 1. ožujka 2011. godine a trajati će do 1. travnja 2014. (36 mjeseci)

Jedna od pilot aktivnosti projekta je i izgradnja nastambe za tov teladi istarskog goveda i provedbu performanse testa smještene na Gortanovom brijegu u Pazinu.

Nastamba za tov teladi istarskog goveda i provedbu performanse testa – provoditi će se pokusni tov teladi/junadi u skupinama po 10 grla, te performanse testiranje teladi/junadi potencijalnih bikova, te boksovi za smještaj za ukupno 3 bika radi zootehničkih i znanstveno – istraživačkih aktivnosti na kvalitetnim bikovima u svrhu zaštite bioraznolikosti i zaštite genetskog potencijala.

Projektne aktivnosti koje će se implementirati tijekom 2013.godine su sljedeće:

- Izrada natječajne dokumentacije za gradnju štale za tov teladi istarskog goveda i provedbu performanse testiranja
- Izrada natječajne dokumentacije za opremanje štale za tov na Gortanovom brijegu
- Gradnja i opremanje štale za tov
- Sudjelovanje djelatnika AZRRI-a na IV. Znanstvenom tehničkom forumu u regiji Abruzzo
- Organiziranje višednevnog Znanstvenog tehničkog foruma u Istri te prezentacija pilot projekta štale na Gortanovom brijegu te razmjena informacija i know-how za partnere u projektu

PARTNERI:

LP: Regija Marche-Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo (Italija)

B1: Regija Abruzzo-Odjel za poljoprivredne politike, ruralni razvoj, šumarstvo, lov i ribolov (Italija)

B2: Politehničko sveučilište Marche- Poljoprivredni fakultet (Italija)

B3: Sveučilište u Udinama- Odjel za životinjske znanosti (Italija)

B4: Ministarstvo poljoprivrede, hrane i zaštite potrošača (Albanija)

B5: Poljoprivredno- pehrambeni fakultet Sveučilišta u Sarajevu (Bosna i Hercegovina)

B6: AZRRI-Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin (Hrvatska)

B7: Sveučilište u Beogradu, Fakultet poljoprivrede (Srbija)

B8: Poljoprivredni i šumarski institut Nova gorica (Slovenija)

Ukupna vrijednost projekta: 13.732.957,00 kn

Proračun za AZRRI : 1.917.826,00 kn (1.630.155,00 iz IPA fonda i 287.671,00 kn nacionalno sufinanciranje).

Proračun AZRRI za 2013.: 1.557.348,66 kn

3.2. IPA JADRANSKA PREKOGRANIČNA SURADNJA- drugi poziv

IPATECH „*Miniaturisation technology: synergies of research and innovation to enhance the economic development of the Adriatic*“

Tehnologija miniaturizacije- sinergija istraživanja i inovacija u cilju ekonomskog razvoja Jadrana

Projekt IPATECH naglašava inovaciju u poljoprivredno-prehrambenom sektoru (posebice u sektoru voća i povrća te sektoru mljekarstva).

Cilj projekta je jačanje istraživačkih i inovacijskih vještina u poljoprivrednom sektoru s ciljem jačanja konkurentnosti i razvoj Jadranskog područja kroz gospodarsku, društvenu i institucionalnu suradnju, povećanjem konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva te pojedinca u poljoprivredno-prehrambenom sektoru.

Projektom će se analizirati stanje tvrtki u poljoprivredno-prehrambenom sektoru Jadranskog područja dajući jasnu sliku potencijala koji trebaju biti ojačani, te povećati i izgraditi kapacitete lokalnih eksperata u poljoprivredno-prehrambenih inovacija, kroz kreiranje internacionalne tehnološke platforme za transfer znanja i tehnologija.

Prioritet: 2. Prirodna i kulturna bogatstva i sprječavanje rizika
Mjera 2.4. Održivi turizam

Predviđeno trajanje projekta: 30 mjeseci

PARTNERI:

LP: Poljoprivredno istraživački centar (Italija)

P1: Ruralno razvojna asocijacija (Italija)

P2: Hrvatska gospodarska komora- Županijska komora Zadar (Hrvatska)

P3: Udruga poduzetnika i poslodavca Žepče (Bosna i Hercegovina)

P4: Fond za razvoj Albanije (Albanija)

P5: AZRRI-Agencija za ruralni razvoj istre d.o.o. Pazin (Hrvatska)

P6: Poslovno inovacijski centar regije Epirus (Grčka)

P7: Agencija za lokalni ekonomski razvoj (Albanija)

P8: Sveučilište u Teramu (Italija)

Projektne aktivnosti koje će se implementirati tijekom 2013.godine su sljedeće:

- Sudjelovanje AZRRI-a na početnoj konferenciji koja će se održati u siječnju 2013. godine u Monsampolo del Tronto (Italija)
- Koordinacija projekta u svojstvu partnera
- Definiranje komunikacijske strategije u suradnji sa ostalim partnerima projekta

- Sudjelovanje na poljoprivrednim sajmovima
- Analiza stanja u poljoprivredno- prehrambenom sektoru na projektom području i izrada Studije

Ukupna vrijednost projekta: 13.114.125,00 kn

Proračun AZRRI: 1.100.625,00 kn (935.531,25 kn iz IPA fonda i 165.093,75 kn nacionalno sufinanciranje)

Proračun AZRRI za 2013: 405.397,20 kn

IPA SLOVENIJA-HRVATSKA

APRO: Prekogranična inicijativa za zaštitu i revitalizaciju biološke raznolikosti okoliša korištenjem autohtonih pasmina

Ciljevi projekta :

- Pridonijeti uspostavljanju ravnoteže u ekosustavu povratom ekstenzivnog – pašno-košnog uzgoja prvenstveno izvornih pasmina (istarsko govedo, koza, ovca i magarac)
- Razviti zajednički prekogranični pristup u zaštiti istarskih autohtonih pasmina stvaranjem potrebnih preuvjeta za povratak i opstanak u povijesno i klimatsko područje uzgoja te zajedničko definiranje programa revitalizacije tradicijskog uzgoja izvornih pasmina koje se hrane ispašom i sijenom dobijenim košnjom travnjaka.
- Stvaranje uvjeta za provedbu zajedničkih zootehničkih, znanstvenih i stručnih mjera zaštite izvorne pasmine istarskog goveda za cjelokupno povijesno područje uzgoja istarskog goveda, te u nastavku i drugih izvornih pasmina.
- Podizanje svijesti stanovništva i javnosti ruralnog prekograničnog područja o bitnosti biološke raznolikosti te ukazivanje na posljedice gubitaka autohtonih pasmina u našim svakodnevnim životima
- Projektom će se osigurati temeljni infrastrukturni uvjeti za usklađen zajednički rad na zaštiti autohtonih pasmina – izgradnja staje za nukleus stado na Gortanovom brijegu kraj Pazina u sklopu Centra za regionalno ruralni razvoj i zaštitu biološke raznolikosti Istre.

Predviđeno trajanje projekta: 27 mjeseci

PARTNERI:

LP: AZRRI – Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin

P1: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica,

P2: Istarska županija,

P3: Veterinarski fakultet Sveučilišta u Ljubljani

Aktivnosti predviđene u 2013. godini:

- vođenje i koordinacija projekta u svojstvu vodećeg partnera i završno izvješće
- završna izrada studije „Utjecaj različitih pristupa u korištenju suhih pašnjaka u očuvanju biološke raznolikosti“ ;
- dovršetak izgradnje staje za nukleus stado istarskog goveda na Gortanovom Brijegu krak Pazina
- izgradnja mreže institucija na projektnom području s ciljem zaštite autohtonih pasmina
- izrada Strategije zajedničkog pristupa u zaštiti autohtonih pasmina
- Završna konferencija u Istarskoj županiji

Ukupna vrijednost projekta: 6.925.656,00 kn

Proračun za AZRRI: 3.036.376,00 kn (2.580.920,00 iz IPA fonda i 455.456,00 kn nacionalno sufinanciranje).

Proračun AZRRI za 2013: 1.677.197,86 kn

3.3. PROGRAM ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE COMENIUS REGIO PARTNERSTVO

BOŠKARIN S KRUMPIROM

(Le boeuf a la patate)

Projekt Boškarin s krumpirom odobren je u sklopu programa Comenius Regio partnerstva (Programa za cjeloživotno učenje), a financijska potpora od strane Agencije za mobilnost i programe Europske Unije.

Projekt je rezultat suradnje s francuskim gradićem Villefranche-de-Rouergue s kojim se Grad Pula 2008. pobratimio, odnosno već realiziranih razmjena iskustava između sljedećih škola: Škola za turizam i ugostiteljstvo Pula, Gimnazija Pula i Srednja škola Mate Balote Poreč i Lycée institut François Marty, Lycée St. Joseph iz Francuske.

Projekt ima za svrhu jačanje započete suradnje između Grada Pule i Grada Villefranche-de-Rouergue, naročito na razini razmjene učenika i nastavnika, putem gastronomije i isticanja lokalnih proizvoda – istarskog boškarina i francuskog krumpira Ségala.

Implementacija projekta započela je 1. Kolovoza 2012. godine, a trajati će do 31. Srpnja 2014. godine. (24 mjeseca)

Partneri:

Hrvatska partneri:

LP: Grad Pula

P1: Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu Pula

P2: Gimnazija Pula

P3: Srednja Škola Mate Balote Poreč

P4: Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin

Francuski partneri:

P5: Grad Villefranche-de-Rouergue

P6: Lycée institut François Marty

P7: Institut Lycée St. Joseph

P8: Udruga uzgajivača krumpira Rieupeyroux

Predviđene aktivnosti:

- razmjene putem interneta radi upoznavanja škola koje sudjeluju u projektu;
- izrada reklamnih plakata o navedenim proizvodima, njihov prijevod na francuski i hrvatski jezik i podjela plakata ugostiteljima obaju pokrajina;

- priprema brošure o Istri na francuskom jeziku;
- izrada kulinarskog hrvatsko-francuskog rječnika;
- pedagoške razmjene u okviru ugostiteljstva, poljoprivrede i učenja francuskog jezika i susret sa stručnjacima iz poljoprivrednog sektora;
- priprema specifičnog menija na bazi dvaju vodećih proizvoda koji bi se pripremio na velikom zajedničkom ručku;
- te prisustvovanje uzvanika iz Villefranchea na proslavi Grada Pule i predstavljanje tog francuskog gradića i REGIO programa istarskim medijima i
- prisustvovanje pulskih predstavnika na gradskom sajmu u Villefrancheu i predstavljanje Istre i REGIO programa francuskoj javnosti.

Vrijednost projekta: 32.248,25 Eura

Vrijednost za AZRRI: 29.500,00 kuna

MEĐUNARODNI PROJEKTI - KANDIDIRANI PROJEKTI

3.4. IPA Slovenija-Hrvatska – Treći poziv

GASTRO RURAL

Oplemenjivanje visoke turističke gastronomije proizvodima s identitetom Istre i krasa

Projekt Gastro rural kandidiran je u sklopu Programa IPA Slovenija- Hrvatska, treći poziv u sklopu Prioriteta Gospodarski i Društveni razvoj i Mjere Turizam i ruralni razvoj.

Projekt Gastro rural bavi se oplemenjivanjem turističko gastronomske ponude na povijesno-zemljopisnom području Istre na hrvatskoj i slovenskoj strani.

Cilj projekta je:

- razviti zajednički prekogranični pristup o mogućnostima proizvodnje, prerade i plasmana visokokvalitetnog mlijeka i mesa, te proizvoda i prerađevina autohtonih pasmina životinja s osobitim naglaskom na mogućnost brendiranja i ugradnje istih u turističko-gastronomsku ponudu, uz ponovnu uspostavu i/ili očuvanje biološke raznolikosti područja u skladu s propisima i preporukama Europske Unije.
- stvoriti uvjete za razvoj raznovrsne poljoprivredne proizvodnje, stvaranje alternativnih izvora prihoda, poticanje razvoja zajedničkih zaštitnih znakova i jedinstvenog marketinga za cjelokupno područje provedbe projekta
- Razvijanje zajedničkog marketinškog pristupa valorizaciji ponude u turizmu jela s identitetom ruralnog područja Istre i krasa, te prilagođavanje cjelokupne ponude ruralnog područja potrebama turističke ponude;
- Zajedničko poticanje razvoja ugradnje u visoku gastronomiju projektnog područja proizvoda s identitetom Istre i krasa;
- Zajednička valorizacija povezanosti identiteta i kulture življenja hrvatskog i slovenskog stanovništva ruralnog prostora Istre i krasa

Partneri:

LP: Poljoprivredno šumarska komora Slovenije, Poljoprivredno šumarski institut Nova Gorica(Slovenija)

P2: AZRRI - Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin (Hrvatska)

P3: Istarska županija (Hrvatska)

P4: Sveučilište Primorska, Fakultet turističkih studija – TURISTICA (Slovenija)

P5: Turistička zajednica Istarske županije (Hrvatska)

Predviđeno trajanje projekta je 15 mjeseci:

Ukupna vrijednost projekta: 3.438.658,35 kn

Proračun za AZRRI: 1.167.221,25 kn (992.138,06 kn iz IPA fonda i 175.083,19 kn nacionalno sufinanciranje).

3.5. PROGRAM MED

SINERGIA: „Increasing energy performance by transfer innovation to the agro-food SMEs of the Mediterranean areas“

„Povećanje energetske učinkovitosti putem prijenosa inovacija u malom i srednjem poduzetništvu poljoprivredno- prehrambenih tvrtki u Mediteranskom području“

Projekt SINERGIA kandidiran je u sklopu Operativnog Programa MED, u sklopu Mjere 1.1. Poticanje inovativnih tehnologija, ciljani poziv: Energija.

Cilj projekta je promocija tehnološkog transfera u malom i srednjem poduzetništvu u poljoprivredno- prehrambenom sektoru, odnosno :

- Identifikaciju inovativnih procesa i energetske učinkovitosti u proizvodnom lancu
- Široka replikacija tehnoloških rješenja za uštedu energije i redukciju CO2 od strane različitih odjela u proizvodnom lancu u Mediteranskom regijama uključenim u projekt
- Jačanje konkurentnosti poljoprivredno prehrambene industrije na mediteranskom i globalnom tržištu

Partneri:

LP: ENEA- Talijanska nacionalna agencija za tehnologiju, Energiju i održivi ekonomski razvoj (Italija)

P2: FEDERALIMENTARE- Talijanska federacija Industrije hrane (Italija)

P3: ACTIA- Poljoprivredna asocijacija (Francuska)

P4: FIAB- Španjolska federacija prehrambene industrije (Španjolska)

P5: Poljoprivredna komora Slovenije (Slovenija)

P6: SEVT- Federacija prehrambene industrije (Grčka)

P7: AZRRI- Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin (Hrvatska)

P8: Centar za tehnološki transfer u poljoprivredi (Albanija)

A1: Turska poljoprivredno prehrambena federacija (Turska)

Ukupna vrijednost projekta: 18.806.250,00 kn

Proračun za AZRRI: 1.768.500,00 kn (1.503.225,00 kn iz IPA fonda i 265.275,00 kn nacionalno sufinanciranje).

4. AGROTURISTIČKA DJELATNOST

Turizam se na seljačkim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima koji su upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno odredbama u poljoprivredi (NN 149/09 i 127/10) sve više razvija. Interes za ovim gastronomskim i kulturnim oblikom turizma sve je veći te iziskuje posebnu podršku i potporu od strane nadležnih tijela. AZRRI d.o.o. Pazin u nekoliko proteklih godina, stalno prati taj selektivni oblik turizma te konstantno radi na promociji i poboljšanju zakonske regulative.

U 2013. godini AZRRI planira organizirati sljedeće aktivnosti:

- istraživanje europskih primjera dobre prakse
- upoznavanje sa zakonskom regulativom
- usmjeravanje daljnjeg razvoja u cilju formiranja i brandiranja prepoznatljivih seoskih domaćinstava; omogućavanje njihove promocije putem naših web stranica te oglašavanje i booking preko IRTA-e
- upoznavanje sa otvorenim Natječajima Ministarstva turizma, Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i drugih nacionalnih i međunarodnih natječaja
- organiziranje raznih edukacijskih seminara
- upoznavanje sa načinom korištenja tipičnih istarskih proizvoda u ugostiteljsko turističkoj ponudi
- pripremanje dokumentacije za natječaje IPARD programa, mjere 302 te prijavljivanje na međunarodne projekte i programe
- sudjelovanja na nacionalnim i međunarodnim sajmovima
- organiziranje edukativne radionice u Italiji za potencijalne voditelje didaktičkih agroturizama
- pružanje podrške pri brendiranju autohtonih proizvoda u sklopu AZRRI-evog Istarskog integralnog brenda
- Organiziranje četvrtog po redu Dana otvorenih vrata agroturizma Istre 2013
- Sudjelovanje na Danu otvorenih vrata konavonskih agroturizama u sklopu turističke manifestacije „Mirisi Božića u Konavlima 2013“

AZRRI kao jednu od mjera pružanja pomoći agroturizmima nudi i informacije za provedbu IPARD programa. Naime, u sklopu komponente V. Ruralni razvoj (IPARD) pruža potporu Hrvatskoj u razvoju politike ruralnog razvoja i pripremi za provedbu i upravljanje Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU. Glavni naglasak je na proizvodnji hrane i razvoju ruralnih područja. Komponenta se oslanja na prijašnji SAPARD program i ujedno je priprema za korištenje sredstava iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj nakon pristupanja Europskoj uniji.

U suradnji sa ostalim nadležnim institucijama koja reguliraju rad agroturizama, AZRRI d.o.o. Pazin planira nastaviti aktivnosti promocije ruralnog područja preko formiranih udruga agroturizama u Istri te promocije i istoimenih agroturizama kao zaštitnog znaka ruralnog prostora.

FINANCIJSKI PLAN ZA 2013.

PRIJEDLOG FINANCIJSKOG PLANA POSLOVANJA DRUŠTVA ZA 2013. GODINU:

PRIHODI	RDG 2011 IZNOS U KN	PLAN 2012 IZNOS U KN	PLAN 2013 IZNOS U KN
1. PRIHODI OD PRODAJE	1.567.505,00	5.105.000,00	5.830.000,00
1.1. PRIHODI OD PRODAJE PROIZVODA		2.425.000,00	3.250.000,00
PRIHODI OD PRODAJE MESA ISTARSKOG GOVEDA, DIVLJAČI, MESA MAGARCA	718.569,05	900.000,00	1.100.000,00
PRIHODI OD PRODAJE ŽIVIH GOVEDA	173.764,25	300.000,00	150.000,00
PRIHODI OD PRODAJE MESNIH PROIZVODA	164.410,18	1.125.000,00	1.300.000,00
PRIHODI OD PRODAJE MESA DIVLJAČI		100.000,00	
PRIHODI OD PRODAJE RATARSKIH PROIZVODA			700.000,00
1.2. PRIHODI OD PRODAJE USLUGA		2.180.000,00	1.880.000,00
<i>Prihodi od usluga sadnje, navodnjavanja, usluga u ratarstvu, poslovnog savjetovanje i ostalih usluga</i>	377.747,27	1.280.000,00	1.280.000,00
<i>- Prihodi od usluga prerade maslina</i>		900.000,00	600.000,00
1.3. PRIHODI OD PRODAJE ROBA	133.014,31	500.000,00	700.000,00
2. OSTALI POSLOVNI PRIHODI	4.485.237,00	3.875.000,00	5.365.000,00
2.1. DOTACIJE ISTARSKE ŽUPANIJE	2.952.199,42	2.125.000,00	2.365.000,00
2.2. DRŽAVNI POTICAJI	529.414,40	450.000,00	200.000,00
2.3. PRIHODI OD MEĐUNARODNIH PROJEKATA	1.003.623,18	1.300.000,00	2.800.000,00
3. FINANCIJSKI PRIHODI	16.922,00	25.000,00	25.000,00
UKUPNI PRIHODI	6.069.664,00	9.005.000,00	11.220.000,00

RASHODI	RDG 2011 IZNOS U KN	PLAN 2012 IZNOS U KN	PLAN 2013 IZNOS U KN
1. PROMJENE VRIJEDNOSTI ZALIHA PROIZVODNJE U TOKU I GOTOVIH PROIZVODA	- 412.132,	100.000,00	100.000,00
2. MATERIJALNI TROŠKOVI	2.855.775,00	4.760.000,00	5.150.000,00
2.1. TROŠKOVI SIROVINA I MATERIJALA	1.870.621,00	2.800.000,00	2.900.000,00
2.2. TROŠKOVI PRODANE ROBE	131.663,00	410.000,00	550.000,00
2.3. OSTALI VANJSKI TROŠKOVI	853.491,00	1.550.000,00	1.700.000,00
3. TROŠKOVI OSOBLJA	1.990.702,00	2.800.000,00	3.300.000,00
4. AMORTIZACIJA	801.548,00	1.000.000,00	2.300.000,00
5. OSTALI TROŠKOVI	525.356,00		
6. VRIJEDNOSNO USKLAĐENJE	26.841,00	20.000,00	20.000,00
7. OSTALI POSLOVNI RASHODI (DARIVANJE)	10.558,00	3.000,00	3.000,00
8. FINANCIJSKI RASHODI (KAMATE, TEČAJNE RAZLIKE)	214.679,00	300.000,00	300.000,00
UKUPNI RASHODI	6.013.327,00	8.983.000,00	11.173.000,00